КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашхlиттий!

шинара, 17 июнь, 1969 шу
№ 72 (4709).
Мах 2 кап.

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически партин Нохч-Гlалгlайн обкома, Нохч-Гlалгlайн АССР Лаккхехьарча Советан а Министрийн Советан а орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 шера дуьйна арадуьлу

КЪОНАЧА КОММУНИСТИЙ— ДЕННА ТЕРКО

КПСС Центральни Комитето хадданза дlадех партийни организацешкара парте хьаэцаш бола хlара саг боккъонца вlевзари къонача коммунистийра юкъе даим белх бари.

Тlеххьарчу хана къаьстта даккхlа терго ю республикан дукхахlолчу партийни организацеша культуран экономикин дегlайоаллара доаттабеча къовсамера къонача коммунистий лоархlам лаккхбара. Масала, хьаэпаргьа вай парте заводской район. Парте райкомо хаьдда болх бу КПСС мутlарашка хьалийбеш болча чахаца. Лаьрххlа йоакхо ю къона коммунисташ идейно чlагlбара а царна кхетам балара а деннай. Массlа дика дlахьу къонача коммунисташца беш бола белх КПСС Грозненски райкомо а. Парте райкоме вlашагlъелла болх беш я къонача коммунистий школа. Цига цар lомаю парте Программи, Устави, КПСС лакхехьарча органий решенеш, партийно-организационни балхацара пхьадела дешаш, укхаза задувгlараша тайп-тайпарча темаех лекцеш еш, докладаш ю. Къонача коммунисташта хьалхашка къамаьраш ду йоакха опыт йолча партийни а советски а белхлоша.

Лаьрххlа болх бу къоначе коммунисташца Гудермесски районе «Дружба» совхоза партийни организаце. Цига даим теркалъю царна коммунистически кхетам балара, уж идейно дегlаккхувалара, парте чурча вахара юкъе парга хьинкаре дакъа лацийтара, кандидатски стаж йоаккхачи юкъе КПСС членалла баха кийчбара. Совхоза партийни организаце къонача коммунисташца беча болха [illegible]-тайп-тайпа а. Парте члений кандидаташта партийни поручениеш чел, лорттlа дlайьех уж иншта кховчашъе еза, задувгl пар отчеташка. Рекомендацеш теламаша шоай бlарга кlалкара бойлийтаи шоаш рекомендацеш тийнтараш. Къьамча коммунисташа къоначарна духп КПСС Устава lалдехарех, парте членаш бекъонех, декхарех, КПСС Программах лаьца.

Дика лаьрхlа мегаргйолаш я Грозненски производственно-товарни конторе парткома къоначе коммунисташца беча балха опыт. Укхаза парте членалла кандидаташта тlадехи парга дулургдалчуига а пар бевзига а хьежна дола гlулакхаш. Кандидатски стаж чакхйоаккхача хана къонача коммунисташта хадданза тlахьожам доаттабаре. Йиш хулийт цар сакхетами идейни чlоагlали дегlайоалае.

КПСС члений мутlарашка ваха лаьрхlа саг боккъонца вовза йиш хулийт партийни организацета КПСС Устава тlа оттаьча стажо. Парте Устава тlа аьннад: «КПСС членалла кандидат волча хlара саго партийни организаце беррига балха юкъе дакъа лоацъ». Хlаьта из да хlара парте членалла кандидат вола саг партийни поручени лерттlа кховчашъе а производстве балхарех хьоккхаво хала веза яхилга.

Устава дlадехараш кховчаеде lомавеш хlара денна болх бе беза къонача коммунисташца юкъьа дарча партийни организаце. Парте членалла кандидат хилар членалла дlачувала боаккха хьалхара гlа мара бац. Цхьабакъда цхьайолча юккъьанцарча партийни организацеша хlанз а вала новкъестал ду къонача коммунисташта пар тlехьа тlабоагlа гlа баккхийтара. Вlалла да мегаргдац кандидатски стаж тlехъьаьна дукха коммунисташ хилар. Къьасете ю латт из гlулакх Ачхой-Мартана, Сунженски, Наурски районе 92 парте членалла кандидатех стаж тlехъьаьна 35 саг ва, Наурски районе 84 кандидатех—34 саг, Ачхой-Мартана районе 90 кандидатах стаж тlехъьаьна 27 саг. Из да царна юкъе боагlаш бола кхетама болх ца бар, къона коммунисташ идейно дегlаалареи царна кхетам балареи дешаш терхам тlа да ахийтар.

Хьадда дlадаха дезаш да КПСС мутlараш шердара балхацара пlенхаштара кховчашбоацараш. Республика дукхача юккъьанцарча партийни организацеша шоай мугlараш шердара тlехьара къовсам ледаре доаттабу метталаш я. Коммунистий мутlаранта юкъе бала кийчбалашва бола вах парте хьайййбаь. Из вlалла да йиш йолаш дац. Цун идейни боарамгва, гlулакхашкех а хьежа эза вола парте хьацаш вола хlара саг.

Хlанз вай мехка В. И. Ленина 100 шу дузача денна кийчъеча хана дlайиха да хийначе тайпара лоархlаме да коммунисташа экономикех культуран дегlайолача хьинаре дакъа лоцар. Цудухъа, республика партийни организацеш декхарийла я къонача коммунистий лоархlам денна лаккхбара йоакхо е, идейни сакхетам боаккха болаш, хьинаре, гlулакхаца уж хургболаш дола хьалхи lалаш де.

Партийни бюрошкех партийни собранешкех дуцаргдола дешаш кийчдеча шерра юкъьеза беза къона коммунисташ. Балха юкъе парга дикагlа дакъа лацийтара, коллективе латтача гlулакхий хьаигъехьара цар бехктохкам лаккхбара школа а партийни собранеш.

Лоархlаме да къонача коммунисташта партийни поручениеш телар. Уж хила еза парга дулургдолчуига, пар бевзига хьежжа. Хадданза тlахьожам доаттабе беза шоашта тlадилла гlулакх къонача коммунисташа кховчашдара тlехьа.

Къонача коммунистий денна боккхо лу — хlара партийни организаце керттера декхар.

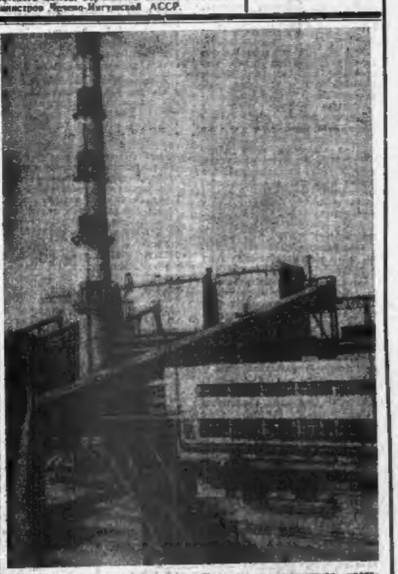

Челябински металлургически заводе кислородно-конверторни цех болх бе дlайолаялийта ца [illegible] хьатlеттай. Хlанз цига чакхдоаддан латт газоочистка [illegible] балхаш, кийчьани а хьалхара ира конвертор, царех хlоранере бутершка [illegible] 300 тонн. Кердача конверторашкара производство йоаза механизацеи автоматизацеи ю хургьа.
СУРТА ТlА: Челябински металлургически заводе кислородно-конверторни цех.
В. Калашникова сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪОАБАЛ А Ю ХЬАЛ А ЛОАЦ
СССР ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗАЯВЛЕНИ

ЭХЬ ДА ПЕКИНСКИ ПРОВОКАТОРАШТА!

СССР-а правительства Китайски правительствита яьа Заявление хьакъехьа шоашта хетар дуьйла гулбеннабар шоатта дийнаьь Нохч-Гlалгlай педагогически институте студенташ преподавателаши.

— Советски Союзеи Китайски республикеи къахьегамхошта юкъе даим машар хилийтара, цу шин халкъашта юкъера доттагlал дегlадара тlехьа аз доррига советски халкъ. Тхьа вlаш цу [illegible] паччакъьаькхен, халкъаьгар юкъера бувзамаш толмадергдола хlама. Машар, машар, дlаьккха а машар.

Из дар собрание института доцента Н. Потоковас, вокккагlвола преподавателя И. Осадче, дечара мастерской мастере И. Горчакова, кхычар а даьча къамаьлаша кхоттераддар.

— СССР-а правительства Заявление тlа геттаца ниса а долаш белгалдаьь, — аьлар иов. Горчакова, — китайски советски халкъашта юкъе хабезам кхолла гlертарашта Советски правительства дукхьайоах доттагlлех бартхьовгlон, вlаши гlулакх дара тlехьа йола ленински интернационалистически политика.

Вай lемжа доаца ховааке гlертачуна советски хайчо бовгlаш йола дукхьале ергхалар белгалдо собрание дlахо къамаьлаш дараша.

Тlайнача резолюце института коллективно массава оаьза а доладаш могайно вай правительства Заявлени.

ХАРЦО ЧАКХЪЯРГЬЯЦ

Назрановски района «Октябра 40 шу» яхача совхоза белхлоша чlоагlа раьза хиина тlайцар советско-китайски доазоне латта гlулакхаш тоадара Советски правительствос яь заявлени.

— Совхоза берригача белхлоша харцахьа лоархl хlанзарча китайски кулгалхоша деладу барт эгlабеш дола гlулакхаш, — аьлар совхозе болхлочо Гадиева Гоиевас. Вай Даьхен из чlоагlбара оаха къахьегама толамаш кхы а совдоахаргда.

Советски правительствос шоай наз кховчар ду Китайски паччахьалкхейцара гlулакхаш тоадара, цхьабакъда китайски кулгалхоша провокацена тlехьа провокацеш еш техкаду советско-китайски доазув, — аьлар совхоза директора заместителя Кудбуцев Ибрахlима. Советски наьх цlакха могийтаргдац шоай Даьхен доазонца тlагlертилга.

Иштта митингаш хилар Назрановски района «Электроинструмент» яхача заводе, «Назрановский» совхозе, райбыткомбинате, нефтебазе, кхычахьа.

ДИАЗЛАГlА КЕРЖАЧА НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ЯЛХЛАГlА СЕССИ ХЬАЕЛЛАРАХ

1969 шера 19 июне lуйрийна 10 сахьат даьлча республиканский пионерий Дворце хьаелаергйолаш я диазлагlа кержача Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Совета ялхлагlа сесси.

Депутаташта регистраци ю 1969 шера 18 июне lуйрийна 9 сахьат даьлча тlоне сайрийна 19 сахьат даллалца Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Совета Президиуме (Комсомольски уд, 112, 4-гlа этаж, №№ 104, 105 йолча цlенойшка), 19 июне республиканский пионерий Дворце — lуйрийна 8 сахьат даьлча тlоне.

КОММУНИСТИЧЕСКИ БОЛХЛОЙН ПАРТЕЙ ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА СОВЕЩАНЕ

Ворх ди да коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Совещание болх бу. lаламате лоархlамеи беркатей хьар кlира. Массаве а дахьатарра, чlоагlа раьза а хиина тlайнйнар Совещание дакъа лоацараша воазвараш — «Вьетнаме кортамукъале, паргlато, машар!» Дерригача дунен тlа чlоагlа хьалхьаьллар из документ американски агрессорашта дукхьаларча вьетнамски халкъа турпал къовсамхара тlема дерригача дунен коммунистий солидарность чlоагlъергахьа бакъ керда лоархlамера гlа из хиларах тарра. Империализма авантюристически политикана пlеньхашта теха хlама из хиларах тарра. Совещание селхан Къилбе-хьея Вьетнама Республика Хиина йолча революционни правительствага моаршала телеграмма яьийтар, хlаьта из а дар кхыча мехкашкарча гlаьрахошта духьала толаме къовсам доаттабара аькъа тlара лоархlаме яхийт массане а дахьатарра хьаллоацаш гlа вlаьхха а хьахоххар.

Дерригача дунен—эгтара хьалха Гергарча Малхбоалех — шерарча общественносто чlоагlа раьза хиина тlайнйнар lарбий халкъий пийскон къовсам чlоагlагlе хьаллацара тlахьехам, беш йола дунен халкъашта юкъерча Совещание ю заявлени. Хоши из дара, из тlайнйнар lарбий мехкийн Израилен коммунистически партей инициатива баьйан долаш. Совещание ший протеста оаз айдир гречески демократийта йолалучу шеррача террора дукьала. Греце коммунистийцарея демократашцарен вежарий солидарность хьа а хьоккхаш, Совещание дакъа лоацараша дерригача мехкашкара дукхха къахаета вlамаш, демократически прогрессивни низама тlахьейхар Греце репрессии сойцалаца политически гlулакхашта лайна мел боахкараш мукъа боалийталгеш хоадаабоалаш хьадетlара.

Хlанзарча этапе империализма духьала доаттабеча къовсама а коммунистически болхлойн партеша, империализмана духьаларча дерригача низама чакхдоадача гlулакхий пхьоагlон а проблемаех лаьца укх кlирагlа къамаьлаш дир 40 вежарашка йолча парте лидалоша. Къамаьлаш даьрех дукха а дукхагlа бараша могадора Совещание дуьна кийчдаь кирттерех кхилолех документаш, шоаш уж диаза хьаллоацаш хилар хьахейдахф. Кремля Георгиевски зале сеlхан ораторех бар США, Швеце, Судана, Бельге, Коста-Рика, Инде, Англе, Гваделупе коммунистически партей кулгалхой делаххи.

Чlоагlа уйла тlайнойтам ледийгlар США Коммунистически парте Генеральни секретара иов. ГЭС Холла, США болхлой классе доаттабеча къовсама шерра сурт хьа а хьоккхаш, дунен халкъашта юкъерча арене американски империализма агрессивни чулоацам къаьста хьа а белаш, хаьна къамаьлага.

— Дерригача дунен тlа машара мгтара чlоагlагlа кхерамие яр,— аьлар иов. Г. Холла, — американски империализм я. Из да кlаза укх сахьата вай кердача аьман низам баьйан долаш, эгтара хьалха Советски Союза болхлой тlемен индустрии низ баьйан долаш юкъе ца доккхаш лоаттаду ядерни гера. Империализма тактикан, идеологически позиценешка хуйнн дола хувамаш дерригача дунен масштабе хул. Империализмана дукхьаларча къовсама хlара отряд, хlара сектор цу пу духьалуш йолча куралах шо цхьаь дина аьттув а боалаш лоархlергйа аьна хеташ йола уйла — тувлавецца кхерамеча новкъе дастар. Уж тайпа хара уйлаш хьахила йиш яц империализма хlилла, киловэала, агрессивность бе боагlача тайпара мах ца бар баьйан долаш мара.

Оратора белгалдаьккхар, оппортунизмана духьала доаттабу къовсам боккхача лоархlаме хилар, марксизма-ленинизма пролетарски интернационализман барда тlа дунен коммунистически болама цхьоагlо чlоагlъйна ярт из хилар.

Суданска коммунистически парте ЦК Генеральни секретара иов. А. Х. Махджуба белгалдаьккхар, дунен социалистически системе лорхар лоархlаме интернациональни декхар хилар, хlана аьнча цу системе ххелаш хьашт долаш да дунен юкъе дола халкъий къина ка lош, дерригача дунен тlера болхлой а, лоаттан тlа мел лаха халкъаш а. Цудухьа социализма карагlдаьлнараш деза долаш мел барамна кхета а даьл, могаш а ду Чехословакерча социализма гаденхара чиндальла хойдемболлаш дола гlулакхаш.

— Советски Союзи кхыдола социалистически мехкаши — аьлар Косто-Рика халкъа авангарда Парте ЦК Генеральни секретара иов. М. Мора,—пlера хьалхарча юьлата тlе латт, революционни тlара хьалхара бастион лоархlалуш а. Из геттара дикка кхетаду империалисташа цудухьа шоай батарей цlера алла дахха СССР-ни еррига социалистически содружестванцин духьала беравбу дар. Хlанз вай, кхы ха йол а на ец, Советски Союзи ерригача социалистически лагерал гомаьа кхотадё деза дунен революционни болама мугlаре.

Империализмо Азе, Африка, Латински Америка пеначаьалкхецаш шоай лоlаме хилара дукьала, халкъий къамаш-кортамукъален болама дукьала леладеча тайпа-тайпа балкий шерра сурт хьадийхлар Инде Коммунистически парте Къаман Совета председателя иов. Ш. А. Данге. Цо белгалдаьккхар, къаьн оагlорахьара, цу мехкашка шоай керда ролоартьаша позешш шоалгlаца тайпара ерзаь а гlоаткхамий шираве гlертача империалистически державий неоколониалистски уйланех. шоллагlча оагlорахьара къонача къамий кхечахьалкхина Советски Союзаши кхыча социалистически мехкашцеи цхьатаррача бокъонегlа цхьаьна лелача гlулакхаштех юкъара шаншахо бьшхало.

Малха цо чхераме вло а империализма ваз кхоачаргбаш дунен времера шаьйа соотношение шийна пайдане йолча оагlорахьа. хулча, [illegible] дегlаахара лелим тlехьаццадьа юкъберьабе могаргдаа куна. белгалдаьккхар иов. Данге.

Цу мадаьйка, США, Инде, Судана, Коста-Рика, «Гваделупа, кхычар а вежарашкха йолча партей лидалош белгал ма даккхара, империализма къаьстта доглошина ю марксизмах-ленинизмах дlахьадарча хlанзарча китайски кулгалхоша леладеча барт эгlабеча, коммунизмана духьаларча гlулакхех. Маоистий политика, аьлар иов. Г. Холла, дерригача мехкашцарча социализмана интернационализман низашта тlа-тlа чlоагlагlа духьале яра оагlорахье дегlдуш. Из вывод шlаьккха а баьбьо мелйолаш йоаш юкъе йолча укх тlеххьарча денош гобатеша.

Дерригача дунен уйла тlа а лоаш дlахо бода коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Совещание болх.

(13 июнера «Правда»).

* * *

13 июне дlай болх дlахо беш хиво коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъера [illegible]. Дуьнаш хинйараш ден повестка тlа дlатта дешаш дар.

Французски коммунистически парте ЦК Политбюро член. ЦК секретара иов. Ж. Марше председатель а дейи хиннача lуйрийча заседание къамаьлаш дир: Люксембурга Коммунистически парте председателя иов. Д. Урбане, Монгольски халкъа-революционни парте ЦК Хьалхарча секретара иов. Ю. Цеденбала, Нигерийски марксистий-ленински делегацене керте латтача иов. Т. Отегбея, Израиля Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара М. Вильнера, кортамукъален социализман Парте (Марокко) Генеральни секретара иов. Али Ята.

Сайрийнарча заседание председателя дин хилар Волива Коммунистически парте ЦК хьалхара секретарь иов. Х. Колле. Заседание къамаьлаш дир подполье хьалашка болх беча вежарашка йолча пхьа парте делегаце кулгалхочо. Мексиканси коммунистически парте ЦК хьалхарча секретара иов. А. Мартинес Верду, Гваделупе Коммунистически парте ЦК Хьалхарча секретара иов. К. Колакин.

* * *

13-ча июне Кремля Георгиевски зале къамаьлаш дир Европерча, Азерча, Африкерча, Латински Америкерча вежарашка йолча партей лидалоша, — хао дааь къамаьлаш, коммунистически болхлойн партей Совещание берригабоаш а синна, коммунистий хиларгдоаца интернациональни воаш хилар хьахьоккхаш дар.

Совещание дакъа лоацараша чlоагlа уйла тlаьхайта лайийтlар иов. Цеденбала — Монгольски халкъа-революционни парте, монгольски халкъ — марксизма-ленинизмана тешаме хилар, Советски Союзана дохаргдоаца доттагlал хилар баьйан долаш — феодализмагара, капиталистически стаги юкъе а ютаса, социализмага дийача (из боккха исторически лоархlам болаш опыт я) парте ЦК Хьалхарча секретара даьче къамаьлага.

Къамаьлаш даьча Люксембурга, Нигере, Израиля, Марокко, Мексика, Греце вежарашка йолча партей векалаша дувцар исторически тlабожабаь боккха бехктоххам — общественни революционни чоглоаш ира хьалхара бехктохха коммунисташа тlа-тlа чlоагlагlа кхетабеш хилараш. Марксисташа-ленинисташа из ледамболлаш хьал а дараш, еба а я дунен халкъашта юкъерча болхлой коммунистически болама еза традици, шоай хьинар ца кхоаш бlовчача цхьан фронтага къовсам доаттабу къахьегамхой хьинаш баьйан долаш юкъерча меастагlоа — империализмана духьала.

— Укх тlеххьарча хана, — аьлар Люксембурга Коммунистически парте Председателя Л. Урбане, — идеологически фронте марксизмана-ленинизмана доккха наступлени йолаяь империалисташа, цу тlа а цар из ю хlанзарча тайпаоа, кердача тайпара, киловзалеш тайшача балхеш метадеш юкъе а йоахаш. социализма цхьа функциальча «кердача моделех» дечча къамаьлашта тlехьацка е лечъаш. Веррига коммунистий декхар шоллагlча тайпара гlийрта а буржуазин цун кхьакъахойн марксистско-ленински хьехам харцахьбеккха гlертача кухьала ювдамболлаш къовсам доаттабар. Хlаьта цо тlедожаду вай шоай партешка шоллагlча тайпара йолча аьттехьарча ревизионистски «пролетархьарчена» тенденцешта дойтамаштех духьала доаргlа къовсам лоаттабелга.

Сецханарча заседание нигерийски марксистий-ленинистий делегацена керте латтача иов. Т. Отегбея даьча къамаьлаш дог тешадош хьахьекхар, колониализма дукъ тlерахкуаша йолча континентий халкъаш шоай кортамукъале, дегlай, социальни прогресс баьйан долаш доаттабеча къовсаме дунен социалистически мехкашцарен коммунистически партешцарен цхьаьна деладу гlулакхаш а тlоме цхьаьоагlо а чlоагlъе безам болаш хилар.

Цу хиина ораторашта цхьаьнена тlеххьа шоллагlчо белгалдаккхар Мао Цзэ-дуна группе шовинистско-антимарксистически политикагахьаьра кортамукъален болама бехкам кхерам, хlаьта цунна къаьстта тешал ду IX-гlа оалаш йолча КПК съезда решенеша. Совещание дакъа лоацараша хьакхайкаду Мао Цзэ-дуна группо социалистически содружества мехкашта, къаьстта СССР-а духьала, дерригача дунен коммунистически болама духьала леладеча тайшача балха гlулакхашта шоаш раьза боацаш хилар.

Монгольски халкъа-революционни парте доатта а баьб, дlахо доатта а боргба китайски кулгалхой антимарксистски халкъай тайшача балха гlулакхаштен духьала принципиальни къовсам, хьакхайкалер иов. Ю. Цеденбала. Тхона хет, Мао Цзэ-дуна группе политически практически гlулакхий чулоацам хьагучабеккхар дерригача революционни низий пхьоагlо чlоагlъяра, империализм юхатохара хlанзарча хьалашка lаламате боккхача лоархlаме ли аьнна, цу коммунистически болама къаьст-къаьстача оторавий гlулакх хиина йо lеш, хlара марксистско-ленински парте интернациональни декхар а да, аьнна.

Коммунистий дунен халкъашта юкъерча форме аьлла а ю, вlашагlа а тох коммунистически болама lаламате йоккха политически, идейни, организационни опыт, вlаштlехьйоал къахьегача адамашта империалистически реакцен агрессен низаш эша а даь, керда кхоллаш йолаш, йа а духьа лоаттабоч къовсамира пхьоагlо.

(14 июнера «Правда»).

ХЬУВКЪАМА ЙОАКХО Ю

Дlалийнача хатташта лерттlа lуйнех дарах, агротехнически бокъонаш тешаме леларах хийча хьебе латта леладераша гурахь чунаргбола хьувкъам. Из дика ха а дика, хьинар [illegible] дол болх беш ба Сунженски района В. И. Ленина цlерагlа колхоза № 1 йолча бригада къахьегамхой.

Хьалхара догlа а дийла хlензгара «пордкаган» гучайоалаце а дийта мокхаш тоххадир хьатlаьла йолшина оасара баьнилгаш оьлаш а тlехь хьал а йоахаш, цул тlехьагlа деза мукхаш а тоххадир 650 гектара тlа дlадийнача кlенаш мукхаш. Хlаьта подкормка а бир хlара гектара тlа, 1,5 центнер аммиачни селитра а тоссаш химически оасар хир.

—Цудухьа хьакал инштта хьалхара лаьтт хlанз тха кlа. — йоах бригадира бригадира Д. Чалиева. — Из баьккхара. Листа дя кlа. Дика къахьегаш бригада механизатораша бlаьсти ше деза алаташ дlадоьш а. Еррига культураш хикагlа йолча агротехнически хlама хlае кхийра кхаш леладоцой. Из алот латта доаттlадеш аlаргота доладелинача хана шоаза махкаш тоххадир. Цул тlехьагlа маьа тlоадаьча аммиачни селитрав подкормка бир. 356 гектара тlа дlайийнача хьаккlаштен 80 гектара тlа бийначе горохаш, кхашна оасар гучахоаллаше а, гербицидашта химически оасар дир. Гербицидашта оасар дешдика болх беш белгалбаьлар трактористаш Д. Ибрагимова К. Какаева, заправщик А. Усманова.

Квадратно-гнездани кукуруза хьасне 300 гектара тlа дийнача гlаргагаштен хьмаклаштен мутlарашта юкъе шоаза культивацан хий.

Укх лезоша хьатlадьана аттача хаьта де деза этара лоархlамегlа дола гlулакх хий тохар да.

Дика дlаладьаь хlадийнача ваьта хий тохара бийнаш Д. Чалиева кулгалдеча бригаде. Кхо кlира ха а бригадо из болх бе балабеша. Хий тоха вовхl установка а укхаза кхачаьа хий деттаьш. Цу установкашца хий тоха дезача 650 гектарах, хlанзале 400 гектара тlарча хаьта хий теха бахийб механизаторош. Хlаьта 122 гектара тlа дийнача кlийа шоаза хий теха дар. Кхашна хий тохаш шоаш гlахаташ сихха покъазара а доахаш, шоай болх лерттlа бе вlаштlехьйоал хьинар долча механизаторий. Иштта, массеха дя хьалха Д. Черзнхановс М. Мадаевна болх беш йолча кхай тlара ДДА-100 яха установка телхар. Бригадо дlаоттаеяш йола оатхьал хир. Сеха кхыча бригадера ера цар из оатхал. Кхаь сахьата марга сена даттанзар установка. Баккьал тоаьччул тlехьагlа кхы а совцаш 120 гектара тlа хий техо цу установкацца Д. Черзнхановса М. Мадаевнеи шоай сменни норма 120 сооаlа процент кхоачаш а ен. Иштта дика болх беш хьакбоагlа ДДН-45 яхача установкашца болх бен — бола механизатораш Мусса Хусенеи, Элембаев Хьамид, Сулейманов Бексолт, кхыбараш.

Кулгашца а латт укх бригадо хий. Цу гlулакха лаьрхlа иа бригада а вlашагlъелла. Цар кlанзале 150 гектара тlара гонтарашта хий техад.

Цу бригадашта юкъе шоай сменни заданеш шоаж тlеххьавчашеш ба М. Мазиева С. Зузаева кулгалдеча бригадашкара хий деттараш.

Ала доагlа бригада кхаш леладераша беча балха учет яра гlулакх укхаза дика вlаштlехьайкхаьга. Хlара денна бригада стаие хьалтох бюллетень. Цо цуна хlевене воома мел кховчашъьй, гlа да норма кхоачаш ца ераш бригаде боашага.

Сурта тlа: колхоза № 1 йолча бригада агрегаташ кхай тlа хий тохаш а.

Х. МАГОМЕТОВА,
текста сурта.

СССР ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗАЯВЛЕНИ

Ших шера 29 марта СССР правительства КНР правительствога предложени елар хьем тlехьа ца тетташ советско-китайски доьзон тlера гlуллакхаш дерггlадохуш долу практически гlуллакхаш цахилийта. Шен заявленица КНР правительство тlехьийхар Даманский гlайрен районе хиллачу тайпана кхоллам оттабе тардуш доле гlуллакхаш доьзок тlе ца леладе, нагахьа санна берт шlаштаргlа ца кхетийташ йола дешаш юкъе нийслой, саббарагlа а перегаворий цхьаьнца а уж кхоьстадара.

Советски правительства предложени еллар доазон къаьст-къаьстача участкашка из мича гlолла доза боккъонца къоьстадар духьа 1964 шера Пекине дlайолаьлла китайски оагlоно юкъахlъаьхна йола консультацеш юха дlайолае аьнна. Советски оагlоно шlн аьккхаир СССР-ен КНР-ен юкъалаш эггара хьалха шlашагlхетара мегаргдолча 15 апреле дена е «китайски оагlона гlолленагlа йолча эггара тергаlдарча хьуна хана».

Ших шера 24 мае Китайски Халкъа Республика правительства шой жоп дейтар. Цу тlера гуш дар КНР правительство перегорврашна тlера хьакъехьарча предложенина реза хилар, хьанхойкьу дипломатически наькъашка гlолла уж дlайолаергйола хинашк моттигаш духьа кьостие кийча хилар, дуьк тlема хьи юкъебаккхара ца духьала хилар.

Цу таймаре, деталоре, перегоэрий истолагахьа бода шиъ хьабеллалуш латт ьына.

Советски Союзен КНР-ен юкъе хlана этта цатовы дуккъал китайски оагlоно лелаву гlуллакхаш бахьан долаш ба. Нагахьа санна китайски правительства шитта дlахо а СССР-ен КНР-ен юкъе лертlа гlуллакхаш лелалийна, шlаши чурча гlуллакхашта юкъе ца гlертара яхишн баккъьаь тlаьщина, территоре бlарччален гlахуала йиш ца хилярен сой дакза дерг ца хилар кхеталой, доазон тlара хьил юха е дертlадаргдц. Событеш цу тайпара дегlахара советски халкъа овлингарча хьенитаиа, хlеьте йитта, вай дог тlеза ма хилларе, китайски халкъа хьаштоша а ца иккара кургар.

I.

Советски правительствош Китаьях перегевор тl ира ьеттуе бола хьалаш кхайтара кьакъостал деш деш китайски правительства заявлене тlа цхьаьнкха бахьан йоешаш майнц ца! — китайски оагlоно хьанкагlа оттабача кхоьхама ьоедз бао тlетоххита — долашн лела Советски Союза къалхаина уьттадуи цунгаре дlадехен масских тайпана кlошаш.

Китайски оагlоно, тучох, Россейн Китаьяшен юкъе йоьттача гlуллакхий историцарча кхьйолча фактай ма бе ловхlа хила мег, вай жеккшитта юкъера доазонаш дlанийсдалаве хьаьнаьхьа китайски оагlоно хилча беньахьа четаша ма дарра ьлча бакъволчуьша дуьзаденна цхьаьнкха хlама доаиаша йола уйла унахуlена боацача наькъаш ше хари йолга шийна ковшахьен хьахлийта шlаштlехьаергдакар-хьосl ьына хеташ.

Цу хенна юха а хьалларча юлье юттаду «цхьатарровча боккъонех доьзнаш дукъ договораш» олеш дарий хьакъехьара доьа. КНР правительства шта цlн йоах Советски Союзал Китайски Халкъа Республикаке юкъера хlанзара доазув къоастадеш йолча договорей. Шийтаоа хьедагьааьнна, дlахача бlаьшерешка деь «кийсло йоацаь» гlуллакхаш дlадахара бахьан а оттадаь, массаза а советски хьнгачча тероторех цхьа миллиони ах миллиони квадратни километр латта ше дlадехар хlал хlийле йолаш за ьына хетийта гlерт китайски правительство.

Китайски правительствана лаьра СССР-ен КНР-ен юкъе дуьна оттадеш дола доаш, 1964 шера хиннача кьанакьлага хьежже, доазув дода жlака къоастадарех дар е йоалаш, истори доггеофийн хlана китайски оагlоно кхетадача тайпера кердача китайско - советски доазон хьакъехьара дар тулийтилга.

Терхал ца деш дуьталургдолаш дац, Китая хlанзарча доаккьарча политикинен пропагандаьнех юкъе lайлькате йоккха моттиг дlалоьцаш кхича паччахьалкхенешкара територеш хьехилате а хилар. Китайски кулгалхоша тахан шоай доазаl дlалахача цхьан дакха-наьмалахьа китайски гlаьрахой чубака е чубаха гlийра хиина лаьттащ.

Цу тайпара пропагандие тойна соххаш йолленна ца. Из дерригlа хьайоагlаш а — дlанхача канашкарча феодалий гlаьрахой политика могаергера. 1949 шерал тlехьагlа [illegible] ний дуккха латтащ китайски латта да яхаш дуьцаш дола учебникаш картиш [illegible] гарб. Цара тlехьагlа официально дlалаха [illegible] ябеннаб территореш.

60-ча шерашка дена гуччаьльаьа шитта Советски Союза оагlорахьа е дестий экспансионистски уйлаш. Исторически сведенеш е уж шlалла йоалаш хилярш хlинала а лелаеш, фуьнагlа хьа а СССР-ен КНР-ен юкъе территориальни селаш доаш хьоэтилаш, цара юкъера доазув шеко йолаш хилийта гlерт китайски оагlув. Цу гlуллакхаша китадохийт тхона кеше боккъонца йола оагlув дlайовзийтилга.

29 мартерча Советски правительства заявлене тlа белгаладаькх ма хьллара, шlаьхкача хана исторически дегlахарах хьакенна да Советско - китайски доазув. Российски паччахьалкхенен Китайнен юкъера гlуллакхаш хlаьтта дlадолалуш мера ца хиннача хана парна юкъе ядар бlарг ма кхоьчча шера, хlеззанга шира нах ца бахаш е боккъонца бахе кайша нах боаташ за яссен тайгlехьаьнерен [illegible]. Цу хана Китай къулбаседехьа [illegible] паччахьалкхен доазув, масала, 4000 километр [illegible] гаргга дlаьнача, хоош ма дарра Амури Уссури яхача хишкара кулга - малхбузенгахьа лаьттача Сийлахь - боккхача китайски пенаш белгалде ьа дар.

XVII-гlа бlаьшере юкъехкхачале йолча хана Приамурьо эрсий ха бола нах бака хуашаш хиннача хана Маньчжури Китаех тийша хlама доаца ший лоlамо а этнически китайцашш (ханьцев) дувзадена цхьаькха хlама доацаш дола халкъ даха хайн а паччахьалкхе яр. Цул а совгlа, боккъонца цу хана Китай це ший доалея а аьнна, Маньчжурски паччахьалкхен цхьа дакъа а хилла дlаэттар маньчжураша Пекин дlалаьцача (1644 ш.), китайски халкъа Цински династе доал тlаденачул тlехьагlа дена. XIX-гlа бlаьшере чакхъаьллалца йолча хана Маньчжури боккъонца ше къаьстта дакъа — китайцашта баха хуушен боахама тlуллакхаш леладен боккъо ца луш йола, императорашта дlайийцаьа доалаьь яр.

XVII-гlа бlаьшере чакхйоалаш маньчжурски императора Канси массесхаза тlемаша чухеккий Амура йистерча Албазински воеводстве баьхача эрсашта. Цучохь дувзадена маньчжурски тlема цхьаьлийккана шоай императора лера доклада тlа белгаладоаккхар: «...Массехк эзар ах гаьнара «Чаьдерстаньэ» къулбаседа - малхболеггахьа дола а хьалхагlа шlаккха Китая доалахьа ца хиинна а лаьтташ хьа доалахьарча лаьтте хьаькийттад». Уж эрсий дантташ цхьан юкъалиа маньчжурсен гlаьрахоша шоай дара доатталаьа.

Маньчжуреш доал дош хинначо XVII-гlа бlаьшере чакхйоалаш XVIII-гlа бlаьшере йолалуш Монголи дlа е ьына, ойратий Джунгарски ханство хlаллакьдаь, миллион совгlа сиг ца а дуьц — цита бехача нахах доккхагlа доле дакъа Малхбоален Туркестанерча (Кашгарерча) уйгурий паччахьалкхенна дlаереденна. Цу наьнъаш цински императорий lаьдале доаллаш ьайсьонийй хlана е тlаьхьа Синьцзян, майой дийце «Керда доазув» олеш йола уйгуреш, немаш, киргизаш, дунганаш, кхьчоле къамаш даха хоьшнахой йола йоккхий областаш. Цу хьан хана маньчжуро - китайски экспансие къулбе - малхбуленгахьа оагlовехьа яхай.

Хьайла баккъдар мицтех, китайца санна из загадеххача тайпара дlа-юха ца е дехкаш, реальни фактай дарда тlа е этта къоастадеш. Ареньаре цхьаькха агрессий тlаска хиннаьц цински Китайна шlаккха е. Китайски халкъа фоартен тlа баьгlача маньчжуро - китайски императораша — богдыханаша мехкаш доахара, колонизаторски политика лелоей, шоай доалахьенех чlоьггага тlехьа чlогlаш тохаш кхьна мехкийн халкъийн лаьтташ дlа а датташ. Хlанзарча доазонех чухьара китайски территори тlешаргlакхетера процесс тоlаргlа доаккхача къаьмашта нагlа ассимиляци ярц, уж доадеш дlаладхарна юзаенна хиннай. Цхьабакхда, Китая хlанзарча историографаша богдыхани мандаринийн гlуллакхашкара шоай экспансиониски уйлашта безамне яра «бахьаниь» мара лехаш.

Дуккха поалалеш хьалхагlа дена Советски Союзан Китайнен юкъе эттача доазонна хьаллагlа а хlана а хьахьонах цу шин паччахьалкхел хелхаш lалашо лоашшен хинанен дьаьна тlейний дlоаккхала даха хуьшадаьь хилар. Ше кхоьачча ккаьчалца дола из доазув юридически хоадам а къоастам а болаш чlоагlдаьа договорешца, протоколашца, картишца.

Амура хин дlоаххада доазув чlоагlдеш долча Айгунски договора 1858 шера 16 мае г. Айгуне кулгаш яздаьд Российски паччахьалкхен уполномоченне генерал-губернатора Н. Муравьевен Дайцински («Сийлахь - йоккхача Цински») паччахьалкхен уполномоченне хэйлунцзянски главнокомандующе И. Шанен. Цу тlа а, ма договор даь... цун преамбула тlа ма аллара, «шаккхаш реза а болаш, шин паччахьалкхен доккха, даим хаттаргдоаца, шlаьшu юкъера доттагlал бахьан доалаш, нар карарчара боача пайданна...». Договор 1858 шера 2 июне Богдыхана указаца чlоагlдаьа, 1858 шера 8 июле Россе ратификаци яь да.

Тяньцзински договора кулгаш яздаьд 1858 шера 1 июне г. Тяньцзине Китаерча Россе императорски [illegible] полномочене китайски сановника Хуа Шанен. Договора тlа оттадаь Россейнен Китайнен юкъера доазон белгалдаза дола дакъош доаш дол-долча моттигашка шина а правительствагарча договор оттадеш болча «доазон жlака хьакъехьа берт шlаштlехьбоаккхаргболча» нахе ходаргдолаш. «Доазонаш къоастадаь даьнначул тlехьагlа, — йоах дlахо Тяньцзински договора тlа, — дlахо йоачча хана шина а правительстваш доазоний хьакъехьа цхьаькха шеко йоаца документаш хургдолаш шоаш ма ара lоаа а ерза, картиш а оттаергда ул-уаллув шийча массача хьенийн».

Цита шlаштlехьбаьнна берт кхоачаш а беш, 1860 шера 2 ноябре Пекине оттадир хьалхагlа Айгунен Тяньцзинех а соглашенеш бакъъеш хlаьта шитта Уссури хин дlоаххалдире доазув белгалдеш дола договор. Пекински договора кулгаш яздаьд Российски паччахьалкхен уполномоченне Н. Игнатьевен Дайцински паччахьалкхен уполномоченне «И-Син оlи а йолаш-цалче» принца Гунена. Пекински договора тlа шинне оагlоно бакъдаьд «...шин империя юкъера доттагlал дикагlа шlоагlдера, торговли, гlулакхаш дегlадоалара, юкъ нах тем [illegible]». 1861 шера цу договора кертера дакъа а доархlаш цхьан шlаьlадаьд [illegible] Уссурийски крае [illegible] доазонаш белгалдаь карташ описаниш дlа-юха эшараш дола протокол.

Лакхе мел дийца документаш Советски Союзан Китайнен юкъера доазонаш белгалдоаха кхайдолу документаш а санна, паччахьалкхенашта юкъерча документий хулаш бола шоай низ шийна а мехка юкъе хlанз а болаш да. Из харлде йиш йоацаш хиларах, уж юридически акташ законагlа хилар шеком тlа дакъха гlерт китайски оагlув, цу хана доалла хlама гуччахьа юханачахьа а доахаш.

КНР правительства заявлене тlа бакъдеш дуьц, 1860 шерарча Пекински договора тlехьа диллар, доазон жlака мича гlолла дола хьахьоакхаш дола карта «паччахьа Росс цхьан оагlорахьера оттадаь шинназ» яхаш. Из ше ма дарра хари да. Боккъалдар аьнча, карта дlа-юха эшарах долча протокола кулгаш яздаьд 1861 шера 16 июне Российски паччахьалкхен полномочни комиссараша П. Казакевичен, К. Будогосскен — цхьан оагlорахьера, Дайцински паччахьалкхен полномочни комиссараша Чен Ци а Узин Чуно а — вокх оагlорахьара. Из Россейн Китаен шlеpагlа официальни печаташна чlоагlдаьд.

Протокола тlа йоах, «картийн описаний сершача экземплярашта», белгала аьнча, Пекински договора тlехьа тlаьнилла хиннача эрсийн маньчжурски меттала ма карта» а хlаьта шитта Уссури хигара фордага кхаччалца долча «доазон дикь картан описанешен букъошаш боле хоьнам баьнур тlехьагlа», «цаl доалагlоа доазар доалаш кхетаре а доаьш кораль уж». Дlахо протокола тlа белгалдоаккхар, «Российски паччахьалкхен эггара хьалхарча комиссара эрсийн маньчжурски меттала язда доазон боккъонца долча карта цхьа экземпляр, Дайцински паччахьалкхен эггара хьалхарча комиссарага карра дlаденна дехар а хlаьта Дайцински паччахьалкхен эггара хьалхарча комиссара, карта ьхо а ейе, уж шен дола, цу меттала яздаь карташ российски комиссара дlадена хилар а. Цу тайпара дlа-юха ейцад Уссуригара фордага кхаччалца дола доазонаш доазийташ дола вож дикь карта а». Деррига карташ тlа латташ эрсийн китайски анкалий печаташ кулгаша да. Хlаьта а, КНР правительства бакъдар документашна чlоагlдаь латтисхьа а, карта «цхьан оагlорахьара оттадаь» яхаш хьацийдаду.

Китайски заявлене тlа чlоагlтlа бакъдеш дуьц Даманский гlайре «цул йелха хьича деш китайски территори хиннай хlаьта Уссури хий 1860 шерага кхаччалца йолча хана «Китая чухьара хий» хиннади яхаш. Цхьабакъдаь, исторически факташа укхаза а кьинна тешал дв. Лакхе белгал ма даккхаре, Китайски паччахьалкхен ший къулбаседехьара доазув маньчжураша Китай дlалаьккхалца йолча хана Сийлахьбоккхача китайски пенаца дохьш хор, хlаьта Уссури хина аьтта дохаш а дадар. Маньчжураш шоаш бер цу хана Леодунски ах гlайрени Ляохэ яхача хина районе, вешта аьнча Амури Уссури хишкара къулбехьенгахьен къулбе - малхбузенгахьен 800 а кхы дуккхагlа а километр. Шоай къулбаседехьара доазув «ивови палисадь» олача хьун оахаца — Муктен юкхе гlолла тlехдоалаш хиннача чlоагlаленийн хаиийн жlакаш XVII-ча бlаьшерен 70 шераш чакхдоалеш 80 шераш долалуш белгалдаьд маньчжураша. Из жlака лоралдеш паччахьалкхен доазон тlара ха хиннад, маньчжурски подданни бола нах «палисадал» дехьа баьлча доазол дехьа бахар санна лоархlаш хиннад, хlаьта белгала аьнча, цуна тешал деш да «бацц тиначи чупан» — йоазаш йола маньчжурски империя геразницарча иний китайски исторически описани.

«Ивова палисадах» юхейисараш техан а тlехьа бlаргаго йиш йоацаш я. Цу тайпара, маньчжурий а «чухьара хий» цхьанне тайпара доархlаш дале йиш а хиннад, хиина а даьн Уссури.

Приморье паччахьалкхен доазонаш къоастадаьь паччахьа Россейн маньчжуро-китайски Цински империен юкъе XIX бlаьшерен мелагlча дакъагlа 1860 ш. хьаьнча Пекински договорашa. Уссури хий Россейн Китайнен юкъера доазон жlака санна лоархlаш, хlаьта 1861 ш. [illegible] протоколашка хьежа хин [illegible] «доазон жlака» карта тlа шlе мутl а бахийта белгалдаькха да. Даманский гlайрен районе, кхы дlа а хьа е йоалаш, хин Китайгахьарча берданца биьхаб ца, хlаьта, доле, из гlайре «доазон жlакагара» советски оагlонгахьа хилара Советски Союзаца я, Китайца а йоацаш.

Массанена хоош да, доазонна йистерча хин тlара доазув хин кхоттерча фарватера юкъеоттие гlолла автоматически оттадеш йола «норма» дуьнен халкъашта юкъерча права тlа ца хилар. Де доттlлаш дола договораш шоаш деча хана паччахьалкхенаша доазув белгалду хьалашка хьежжа, шоашта найсагlа хетача тайпара. Паччахьалкхенашта юкъерча гlуллакхашкара доалае масалаш да доазув хин фарватерега гlолла а ца оттадеш, берда йистака уьттадаь хилар хьахьоакхаш. Коста-Рикайн Никарагуанаь юкъе 1858 шера даьча договоро оттадир, доазон жlака Сан-Хуан, яхача хин аьтта эгlорахьарча берда йистаче доал де Никарагуа Республика ца долаш а «цу хьарсам чухча хийцам бо...» — доазан суверени [illegible] бола [illegible] тlара доазув [illegible] моттиг а [illegible] юкъа соглашена.

1858 ш. Эрсий-китайски Пекински договор — [illegible] тайпара [illegible] нех кхи [illegible]. Доазон жlака фарватерашта кийсдина дехар долаш доацилга бакъдеш хилар хьахьехкад доазонна йистерча хин тlа гlолла янкъ бара йоражан хьакъехьа 1951 шера ьча советско-китайски соглашене тlа а. Соглашене 1-ча статье тlа йоах, шинна а оагlон кемаш доазон тlарча хиний кертерча фарватере гlолла [illegible] ахен доазон жlака мичахьа гlолла ле доде а».

1964 ш. Пекине консультацеш йолча хана советски оагlоно дlахьайкдир хи йистошна бахача китайски наха хьаштдоаш дийцача китайски оагlоно эзар кхоачаме а СССР-ен КНР-ен юкъерча доазон жlака шlаши гlойле йола хlама дара лерда тlа Амурен Уссурин хишка гlолла доадайтара хьакъехьа берт шlаштlехьбаккха а ше кийча хилар, нагахьа санна китайски оагlоно а доазон йистерча къаьст-къаьстача участкашка бахача советски нахта хьаштан кхоьчаща ший аьгlаьнна ше кийча хилар хьехьокхе. Из кхетамца, кхоьщам дlабоккхен доазон тlа систем лоттадаь оагlонашта доьшш хилара дайда тlа шlаштlехьбаьнна берт хургбаь.

Цу хана берт шlаштlехьбаккхийтар бац, хlаьт аьнча китайски векалш консультацеш чоалхаеча хьай тlа оттайнна хlаьттара доазон жlака санна, шитта советско-китайски доазув белгалдоаш дол долча договораш а шехадоаш [illegible] бокъо йоацаш дlадехарие.

Ших шера 24 мае КНР правительства шой заявлене тlа бакъдеш дуьц, 1884 шера «Кашгарски районе Китайнен Россейнен юкъе белгалдаь» паччахьалкхен доазув тоадаь а ца деш цу тlехьаьенна китайска территорех 20 эзар совгlа кв. километр латта дlадаьккхадаь яхаш. Цхьабакъдаь, [illegible] мича бехе даь а, 1884 шера 22 маьрчерча протокола китайски оагlоно кулгаш йолча Памира районаца цхьаькха тайпа гlулакх доацаш дац, хlаьта цунах ший дог тешаде йиш я из протокол дlабе даьцаш шийна хало е мегача хlеранчига. Гор. Тянь[illegible] районе хьалха хиначча российски ферганска областен китайски Кашгарски областаш юкъе белаь яхача перевалагара Узбель яхача перевалага кхаччалца йолча участке доазув оттадеш хиннаб российски китайски комиссараш, хlаьта шоай болх йистебаьнначча тlехьагlа 1884 шера 22 маьрча протокола кулгаш а яздаь. Памирера доазув къоастадаь 1884 шера моттиг дlа-юха цхьтара цакъахьа. Памире Сарыкольски дукъагlа гlолла «[illegible] дехьа даргда» аьнна оагlонашта барт шlаштlехьа баьккхачайана. Из маьр кхы тайпа доазув [illegible].

Йовзаш йолча фактийн хьажача кхы дуьл шийсагlа дац малхбузехьарча участкера Китая доахаш дуьйнараш а. Эрсий чlоагlаву «Балхаш озерага гlолла доза деначи ца баха пунктаца». Из таша керттахьа юкьай XVIII-гlа бlаьшере йолаеннача хухье. Къулбаседехьарчен Малхбоалехьарчен Казахстанерча казахски жузаша (тайпаша) 1731 ш. а 1740 ш. а дена российски подданство дlатlеийтай.

Цу хана маньчжурски Цински империя Центральни Азера, хlанзарча Синьцзянь районера моттиган дlаавпаш а Джунгарен Малхбоален Туркестанен территоре тlа бахача ойратий, уйгурий, казахий, кхыча къамий духьале кагдеш а яр. Цински дlалайцача моттигий малхбузехьара доазув массехк бlаь километр Балхаша озера гаьна яр.

1758 шера Джунгарен дlалахкача тlехьагlа баьна лелача казахийи киргизийи моттигаш йовхара чухехкаш юкъ-юкъе йовлеш даьд маньчжураша. Цински импере lаьдалла цхьаьнкха тайпа гlема е гражданска органаш е Казахстане а, е Средни Азе хlанзарча советски социалистически республикай кхыча моттигашка а хиннаяц, цхьаьнкха тайпа граждански маньчжурски е китайски баха нах шитта шlаккха а ца хина хилар шlалла ца дийнача а.

Цу тайпара исторически фактий тешал дв, малхбузехьара китайски доазув Ганьсу а Сычуань а яхача провинцеш дlахо ца хиина а Балхаша озерага шlа хlаьта йl шlаккха ца кхьача а хилара.

II.

Ших шера 29 марта ше еча заявлене тlа Советски правительства цкъа лийцад цхьатарра боккъонаш йоацача договорех Советски Союза четанох доладош а [illegible] дош общественни мнешега харпахьа кхеталайта гlерташ китайски оагlув хилар [illegible].

Сийлахь-Йоккха Октябрьски социалистически революци, ма хьалхе а ленински декреташна [illegible] дlадаьккхад [illegible] советски мехкий [illegible] аьнна, цу дакъе Китайца а доттагlа, йоацача боккъонгlа [illegible] дикагlа даь хилар дергда дохьораш. Советски паччахьалкхен [illegible] гlано [illegible] ра а, доттагlал, цхьатаррарча боккъонегlа дола, шlаши сий дара гlуллакхаш дегlаккхуло лаьрхlе ма хилар.

РСФСР правительство китайски халкъага а Къулбехьен Къилбаседен Китая правительствашка а 1919 шера 25 июле даьча кхайкар тlа дlакъекхадар Советски правительства цхьатаррарча боккъонегlа доацаш лоархlаш дола Россейн Китайнен юкъера белгалара договораш малагlаш да.

Дlадаьнаргаш лаьрхlа дlакхайкадир Китая аьнна еча сферай хьакьехьа, экстерриториальностех консульски юрисдикцех хьакъехьа, китайски территоре тlа концессеш яра хьакъехьа, «боксерски восстани» тоlаьлчул тlехьагlа империалистически мехкаша Китайна кагдача контрибуцешарча эрсий дакъа хьакъехьа дуьнаш хиина договораш. Советски Россе цу тайпара дерригa договораш теркал ца деш дитар, Китайна шийна е Китаех лаьна кхыча мехкашна даь уж хиннадоле а.

Уж предложенеш баккъьай 1919 шера 25 июлерча кхайкарал тlа хьахьехка принципаш Советски правительства шlаккха лоаргlа ца йолаш кхоачашъергхидара Китайнен Россейнен юкъе доттагlал тlеха еча соглашенена уж дарда йовларгдаьр белгалдолахатз бакъа 1920 шера 27 сентябрерча РСФСР НКИД-а нота тlа.

Цхьатаррарча боккъонегlа дола договораш дlадаха предложенеш чlоагlдир СССР-ен Китайски республикакен юкъера [illegible] дlадахара йолча кхочуьча шийна хьагаькха 1924 шера 31 маьра соглашенеша.

1919 шерарча кхайкарал тlа а, Советски Союзан Китайски республикакен юкъе 1924 шера хиа соглашене тlа е шлао, е хало йолш а шин хlанзера советско-китайски доазув белгалдоаьд моттигаш къоастаеш йола договораш цхьатаррарча боккъонегlа доцаш а [illegible] лаьрхаш йола указанеш. [illegible] уж дlадахаро е хуьпаш хьекъеьхе хlадна къамкъ е ца хинна хилар.

Ших тlехьаьчча хиннача КНР кулгалхоша шоаш белгалдаьхад Китайнара цхьатlера боккъонаш йоалаш дола договораш Советски паччахьалкхено дlадаьха хилар. 1945 шера КПК VII-ча съезде Мао Цзэ-дуна хьахийна, 1949 шера 16 декабре из шlаьна кхоьд а Москве, «Советски Союзо хьалха цхьатаррарча боккъонех доаца договораш теркал ца деш шитта хьалха Китайна йоьда цхьатаррарча боккъонех дола договораш даь хилар». Хlаьта хlанз Китая [illegible], Китая политика шlаштlехьдаьнна хьан деш яхаш цхьатаррарча боккъонех доаца договораш дlадаха йола ленински декреташ е йолаш, «Сийлахь-боккхий китайски паччахьалкхен деятели полководцаш» санна безбаьча Чингисхана, Конне, кхыча феодалий походаш а.

Китайнен Россейн юкъерча доазон хьакъехьара договораш «цхьатаррарча боккъонегlа дац» яхаш ше дувцар баьнъ хетийтар духьа китайски правительства цхьаьнеттай марксизма - ленинизма классикий произведенешкара цитаташ хардахьа а йоах. Цо шийгара дlа-юха лестаду паччахьа Россе политика духьалъерашча исторически контекста тlара хьадаьхха дешаш. Масала, паргlа ма кхыча империалистически державашца цхьана «боксерски восстани» (1900 шерарча ихэтуаний халкъа восстани) тоlаеча лакхье далар чlоагlа сий доацаш а лоархlа бехке деш йолча «Китайски тlом» яхача В. И. Ленина статьи гlара хьахийна цитата йолаю цул 40 шу хьалхагlа яьа В. И. Ленина статья тlа парах аьнна цхьаькха дош доацаш дола Айгунски Пекински договорий «цхьатаррарча боккъонегlа дац» яхаш йола тезис «бакъъеш».

Массанека а хоош да, 1917 ш. Сийлахь-Йоккха Октябрьски социалистически революци тlехьа Советски Союза халкъаштен Советски правительства Малхбоален халкъий хьакъехьа паччахьа Россе правительства лелаь уж тоlадаь доаккхадара политика дlаьшнкха ма lош, шоай исторически ситуаци, шоай практически гlуллакхашка адаилента дlахоахар деррига меланй хьалхегахой хьаштаща ма аххара йола сектара дарда классови политика.

В. И. Ленина цхьанна документа тlа а, е В. И. Ленина цхьанна заявлене тlа а цхьатаррарча боккъонаш йоацачарех а хувам дезачарех лоархlаш дац Китайхарча доазоний хьакъехьара договораш. В. И. Ленина [illegible] шlаьхкаха а [illegible] лаьрхlаш [illegible] СССР [illegible] В. И. Ленин [illegible] Советски [illegible] ех мукъаьккхар духьа лоаттабаь къоасам. Советски Союзо юхатъяр тхо доьйонна тlаккхоьда гlорта Маньчжурера китайски милитаристаши Советски социалистически Дальн-Хоти дорабара даьчо тха лоlами денали меллад хьажа ерзам болаш хиниа дронски агрессорашн.

24 маерча КНР правительства заявлене тlа шlаьла ца хьовадеш да хоаш дистлан бохахданий неоколониализме хала [illegible] духьалъерий политикача дувзаденна шаш даьа хlама общественни наленей мах бара [illegible] юстара а кхетаб [illegible] а дарий аьна, гlаргладий ха[illegible] халкъий тоебадь доаххадаьн цхьа феодалеш — китайски бараш нийсхо йолаш хlаьта вож юкъбисе беррига а — нийсхо йоацаш хиннилга дахкахкя а паччахьа самодержави йоацарца цхьана российски паччахьалкхен доазонех а доха дешаш дар аьна ала а гlерт КНР правительство.

Нагахьа санна тероторешш печчахьалкхенийн доалахьа хулча шерт тlа дахача халкъашка хьежжа е доацаш, цхьан хана-замалахьа яьча походех дагалоагlараша хьежжа хулаш йола КНР правительства заявлене тlа хьаллоацан йола принцип дьтlаайдича, Латински Америка, тучох, испански корона доала юза хlалоггон США Великобритане хlеча кхе чуяцен езаргьар, Грецега, Александр Македонске дlахе ше хилерех тарре, йиш кургьар хlанзара Турки, Сери, Ирак, Индии, Пакистан, ОАР, кхыбераш лаьмо дlаьта.

Ших тlехьаьчча хиннача КНР правительство кхетадара, доаш шитта оттадаьшьу тlехьагlа паччахьалкхенашта юкъерча гlуллакхех фу хийа тарлу. 1960 шера октябре Паччахьалкхен совета премьера Чжоу Энь-лая хьехийнадир, масала, «нагахьа санна берриг а гlаьна хьалхе дlаххача исторически хаманка хьежжа шоай цийсхалаш яха баьлча, дуьне чу кегадоттаргба», аьнна. Хlаьа, гуш ма дарра, цу дешах йийса кхача бееза уьла йолаш ба Китая.

Цхьаьнкха тайпа территориальни дош, боккъалдар аьнча, Советски Союзан Китайнен юкъе долаш дац. Доазон тlара хьал советски оагlоно толхадаь цхьаьнкха тайпа моттиг хиларех, цхьанна а тайпара «китайски територеш дlалийца» хиларех доле хьажиаь хинна е дац, ерла йиш а ца. Цу шу дlадаьнна Амурен Уссурен хиш тlа, Памирен Тяньшанен тlа мехка массазара доазонаш советски халкъан кул Гераханарча Никашен лоргlу. Согласно ма хьара гlаккхуда йиш йолаш дац уж доазонаш тахан а. Моллагlча тайпара гlерта а советски доазув тайхаде гlертачоа хlалашена хlаьа кхетаеь.

Советски правительство теркал ца деш йиш йолаш ца, ших шера 24 мае еча КНР правительства заявлене тlа — вешта, КНР дуьнчахча кхьча паччахьалкхен документаш тlа а санна — lалашена духха хьадагалуьшна моттигlаьлеш, хархоаш, Советски паччахьалкхен советски халкъа юкъ lаьржьеш дола хlамаш. Советски правительства шийна доастам лоархl цу тайпара хьадагалийна хlамаш харлде оттие. Къовсам тlа йола дешаш къоастаде конструктивни ниь хьа цlенача дег тlара доаш китайски оагlув хилара дола тешал санна лархlа мега тамаш я КНР правительства заявлени чакхъяллалца отташ йола багеш уьш йола пайдах.

Цуша дувзадена Советски правительства теркал ца е йиш ца хьаькха факт а — советски доазон тlа китайски lаьдалаша шlешагlахетта провокацеш соцаш ца хилар. Цу цхьан хана КНР официальни деятелаши органаши юха а озаш чухийцад хlана китайска гордавашен юргашен гlолла шlаьжжа антисоветски кампани, Китая еррига пропагандистски машина шоллалийта антисоветски уйлаш иихаракхао духьа. Советски Союз Китайх лата баам болаш а аьнна китайска дака хетийтаз духьа. Из дувцачо дуьцар доаш [illegible] тул ма. Дог-тlьа цlена дола шел бoала нах хоош да, советски халкъ [illegible] къамьегашн тlулашй, коммунизм хьалъеш доаладаш хилар, из цхьаннех а лета ца хилара лата дага ца хилара.

Китайски халкъа хьакъехьара СССР политика ше хилачча бахха кхы хуша ца луш я; гаьнна шlаьлагlа [illegible] территориальни — шlа а дегlа делаеш я из. Оаха кхетаду, советски китайски халкъий оьдангара хьашташ цхьатара хилар. Советска Союза раьза я Китайца дика доалахола доттагlали леладе, вай шин паччахьалкхена юкъера гlуллакхаш эгlаде тархуш мел дола хlама юкъера дlадаккха. Китайски советски халкъашта юкъе моастагlал дехкаш барашта Советски правительства духьалъоттаю доттагlала, барт-цхьоагlон, цхьана гlуллакхаш лелалара ленински интернационалистически политика. Машар безаш, социальни къаман кортамукъале бахьан долаш къовсам лоаттабеча шийй цхьоагlон кхоталаьари империализмо тlетуьсеча кхерамашкен еча атакаштех духьала цар котталхоаш йоаларгдаьчарех бола тешам ба.

Советски правительства цкъа санна дуккхаза а предложени тийнний КНР правительствага шитта а мехке юкъера гlуллакхаш леттталахара хьакъехьа. Из доккхалнагlа оттадаь lнакадаш китайски оагlонна хьалхашка, белгала аьнча, 1965 шера февралех 1969 шера мартен, къоьвсам тlа йола дерриге ташаш ца дарда дувзара кертерараш шин оагlорахьара шlашагlкхетилга дийшача хана.

29 марта ше еча заявлене тlа СССР правительства предложени елар Советски Союзен КНР-ен векалшта юкъе диошна консультацеш доазон хьакъехьара хlанзара договораш ларде а, лаьна цул къаьст-къаьстача участкашка гlолла доазон жlака хьакъехьара доош дуцара юха дlайолае аьнна. Цо юха а, бакъьи консультацеш яра хьакъехьа еша предложенна, кхетадеш ма дарра, хьаьна хабоакхаш цхьаннхе тайпий условеш а йоацаш.

Советски оагlоно дlахайкадир, барт шlашагlа ца кхеташ хlане доалча доазон участкех оагlонашта цхьан баргаlа хетар дlаэцлара, барт шlашагlа ца кхетащ моттигаш йолча къаьст-къаьстача участкашка барт шlаштlехьбаьннача договорий дарда тlа шlаши консультацеш яра наьъаца доазон жlака мича гlолла дола хьетаде, lалама низаша хуьцаенна даьча участкашка доазув къоастадеча хана хlанз юкъе лелача договорашка хьежжа, шlаши гlойле йолаш доле хlамаш лоладара а цу участкашка бахача наьха экономически хьашташ теркалдара а принцип кхоачаш а еш, доазув къоастадара шlаштlехьбьина барт оагlонаша хила доттгlаш долча документашта кулгаш яздарна чlоагlбера ше тlехьа хилар.

Советски оагlув раьза я стахашарча советско-китайски доазон хьакъехьарча договорех лард а доархlаш йола предложенешка гуччахьа хилча, «доазон къаьст-къаьстача моттигашка данза даргдоацаш дола найсораш, цхьатарарча боккъоний, шlаши дlа-юха дувцар-кхетадара, шlаши гlойле йолаш дола хlамаш даде принцип шийна хьежжа, ше мегаргдара» аьнна КНР правительствана тешам.

СССР правительства хиар, курсийолча консультацешка дикачча моттиг а болаш лаьрхlан дувцара ьтту йола атмосфера хlанзе а дена мийтьара из доахlар кхоачашдеча йоггаьрле ергlолаш мел дола хlама дlадикахдане дергдац аьнна метта да. Цунца дувзадена Советски правительства, оагlонаш доазон тlа доьтаила къайзьалар, цар погранични шоай деккар кхоачашдеча хана гера юкъе ца доахадалар, шоайда гера шlашка ца деттадалар, хlанзара паччахьалкхен доазув лоралеча хана хьаьттолаш дола дешаш машаре найсаца мера ца къестадулалар аьнна хеташ КНР правительства заявлене тlа дувцар. Цу тайпара шlектаь юкъера дlаккханзе яргьаш йоллагlча бахьанех паччахьалкхен доазонаш теххадеш йола моттигаш. Советски пограничникаши граждански нахен йиззa кхоачаш ю из порядок. СССР правительства дlакхайкаду, китайски пограничникашта а граждански наха а шитта ала йоагlлаш йола указанеш курсйоларгдаш ше дог тайше хилар.

Советски правительства боккъалла хет 1964 шера юкъагlаьлха консультацеш укх гаргарча шин кхаь бетта Москве юха дlайолайой. Боккъонца уж дlайолаергйола ган дипломатически наькъашке гlолла дага а дьана къоастилиа йиш яр. Советска правительство консультацешка хургйолча советски делегацена керте оттаву П. И. Зыряков, министра заместителя рангера йолча боккъонегlа йола СССР векал.

Лакхе йийца, дlахо консультацеш вергйоача хехийн моттиген хьакъехьаре предложенеш шийна мегаш а е ца аьнна укх гаргарча хана КНР правительства тоам бора хьежаш а Советски правительство.

Нагахьа санна советско-китайски доазон тlара хьал лертlадеккха КНР правительство кийча яле, цу гlулакха кхьъ хьабайиле ба.

1969 ш. 13 июнь.

• • •

Советски правительства ер заявлени Китайски Халкъа Республикага дlаенний Москверча КНР посольствага гlолла.

А. Н. КОСЫГИНА ГОСПОДИН ХЮИНЬ ТАН ФАТАГА ЯХЬИЙТА ТЕЛЕГРАММА

СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина Къулбехьен Вьетнама Республика Ханна йолча революционни правительства Председательга господинага Хюинь Тан Фатага яхьийтача телеграмма тlа йоах, Советски правительства раьза хиина тlайийцад Къулбехьен Вьетнама Республика Ханна йола революционни правительство шlашагlйолла.

Ший интернациональни декларацешца йола Советски Союз, белгалдоаккх телеграмма тlа, массаза а лаьттай — хlанз а латт шоай къамаш кортамукъале бахьан долаш къовсам лаьттабеча халкъашка. Цо дерригlа хьалдола Къулбехьен Вьетнама халкъо [illegible] империалистически [illegible] духьала лоаттабу къовсам. Цу политикага хьежжа, Советски правительство тlайийцад Къулбехьен Вьетнама Республика Ханна йола революционни правительство [illegible].

А. Н. Косыгина господин Хюинь Тан Фат [illegible] Ханна йолча революционни правительства керте из оттаваьх, [illegible] къулбехьен-вьетнамски халкъа [illegible] бахьан долаш лоаттабеча къовсама [illegible].

(ТАСС).

СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА БАКЪЬЬ ТlАЙИЦАЙ КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМА РЕСПУБЛИКА ХАННА ЙОЛА РЕВОЛЮЦИОННИ ПРАВИТЕЛЬСТВО

СССР Министрий Совета Председателя А. Н. Косыгина 13 июне Кремле Москвера Къулбехьен Вьетнам [illegible] массязарча представительствана керте латта Данг Куанг Минь тlа а ийца, хоам бир, Советски правительства, хьалхьа кортамукъалена болаш [illegible] ленински принципаш кхоачаш а къулбехьен-вьетнамски халкъа [illegible] къовсама кlоагга сий деш а, къоаба тlайийцай Къулбехьен Вьетнама Республика Ханна йола революционни правительство. Къулбехьевьетнамски халкъа империалистически интервентий къийлий духьала, Къулбехьен Вьетнама кортамукъале, демократи, машар, нейтралитет бахьан долаш лоаттабу къовсам массе оагlорахьара хьаллоацилга кхы шlаьхкха а хьехьонхаш йола Советски Союза правительства из керда лоаттlане акт бахьан долаш Къулбехьен Вьетнама Республика Ханна йолча революционни правительства дерригача халкъен шlенагlа КПСС ЦК-ана, Советски правительствана. Советски Союза халкъашта [illegible] тlема [illegible] хилар Данг Куанг Минь.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Къахьегамхой оарцагlбоахаш

Лохерча производственни звеношка — бригадашка, участкашка, сменашка — вlашагlъехка партийни группаш, юкъерчал доаллаш юхаенна я производствени процессашца, даим наха юкъе хилар бахьан долаш торо я цар коллектива деррига гlулакхашта влияни е.

1 Мая цlерагlча артеле колхозани производства лоархlамегlарча участкашка вlашагlъеллай 12 партийни группа. Парткомо хадданза кулгалду цар балха. Семинараш, совещанеш ю парторгашца, ладугl цар отчеташка.

Партийни группай теркама кlал ва хlара саг. Шоашта уллув къахьега хlара саг дика вовза гlерт партгруппай членаш: бо вашта къахьег, цун оамал белгалбоаш, цун дезала юкъера хьал. Цудухьа, партгруппай боккхай торонаш я коллективе индивидуальни болх леррта чакхбаккха, Къаьстта теркам тlабохийт къахьегама дисциплина чlоагlъярах дешашта.

Производствени планаш кхоачашъечарен колхозоша кхетам лучарен партгруппай политически лоархlам лакхбенна. Коммунисташа хьинаре дакъа лоац бригадай советий заседанешка, бергига колхозой оарцагlбоах хьалхашка латта декхараш кхоачашдара. Цу дакъе дика гlулакхаш кертlдьинад механически мастерской, тарежа, № 1 болча тракторни бригада партгруппаш.

Механически мастерской партгруппорга В. Маркина дика вlаштlехьбаьккхаб группа болх. Хlара коммуниста хьоххаме кхьег, влияни ю производствени участка деррига гlулакхашта, хьинаре дакъа лоац общественний политически вахаре. Цудухьа механически мастерской коллективо даим тlеккхоачашъю производствени планаш. Дикача толамашца къаьстта белгалбаьннаб коммунистически къахьегама ударникаш коммунисташ Р. Дудаев, Л. Захарова, И. Мальченко иштта кхыбараш. Цкъа партгруппа членаша шоай аргlанарча собрани лаьрхlад хlара шоаттлийкаьха механически мастерской территори цlенъяш цин сахьата болх бе. Иза маьхара инициатива хьаллаьцар парте мугlарашка боацача колхозхоша а.

Партгруппай членашта тел хоадам бола поручениш. Уж кхоачаш иншта ю хьожаш цахаддаш тlахьожам лоаттабу партгруппоргаше. № 1 болча тракторни бригаде вlашагlъелла, И. Гулаев керте латта партгруппа колхозе толашагlчарех лоархlаш я. Цун чуваагlа 6 коммунист. Царех хlарани тlехдика къахьегарал совгlа, шоашта уллув къахьегарашта хьоххам тел, хlара саганa индивидуальни болх бу, къаьстта тераам тlеухийт механизаторашта коммунистически кхетам балара дешашта.

Партгруппа еш болча влияни лоаке ба коммунисташа шоашкара тале хьоккхи. № 1 бола тракторни бригада Цхьоалагlча маьцlерагlча колхозе толашагlчарех лоархlаш я. Цун коллективо даим [illegible] производствени звеношка [illegible] партгруппа [illegible] политически, [illegible] бригадани [illegible] коммунистически къахьегама бригада яха цlе.

Бригадашкен фермашкен вlашагlъеллача группай торо я хьалхара латта декхараш кхоачашдаре наха оарцагlбахарал совгlа парта кхетам балара хlара дешна алиш е. Коммунисташа айха буллам лоаттабу парте боанача активаша, дегlабоалаш цар инициатива, керттера декхараш кхоачашдара парел лостам тел. Парте мугlарашка боаца коммунисташ юкъеоз общественни вахаре, боаккхо ю цар политически кхетам лакхбара, новкъостал ду вай парте политика кlоаргагlа бовза.

№ 1 болча шурий товарни ферма партийни группа даим торко ю производстве хьалха даттарий опыт шерагlа боаржабара дешай. Укхаза кхест-кхеста арахец «Къахьегама листокаш», «Молнеш». Цар тlа юкъ социалистически нахе котбаьннарий цlераш, цар lоаль [illegible].

Парттгрупа иштта даим лостам тел профсоюзни комсомольски группай, халкъе тlахьожама поста балха.

Творчески къахьегаш, общественни вахаре дакъа лоацаш парте боаца активисташ кlейно дегlабоагlа, хlаьта партийни группа бош хул цар политически, моральни, гlулакхацара дикалаш ейзачул тlехьагlа парте мугlарашка уж хьачуйца парткома новкъостал де.

Хоаш маларра партгруппе вахаре лоархlаме я партийни собрани. Цо новкъостал ду коммунисташта ниясса а лерттlа в вахаро хьалхашка уттаду декхараш кхоачашде, цул совгlа коммунисташта кхетам балара школа я из. КПСС Устава тlа белгалдьна партийни группашка партсобранеш чакхъяхара хамаш — уж ю йиша оргбоалача хана. Цхьоалагlча маьцlерагlча колхоза партгруппаша lоаьльа опыто хьагойт бригада, цеха, участка деррига тlулакхашта влияни ера, хьаьбарт болаш коммунисташа къахьегара бетта цкъа шоаза коммунисташ цхьан гулбалар нийдие гlулакх хилар.

Дуккагlча дакъа колхоза партийни группаш чакхйоах хьайни [illegible] партийни собранеш. Цига дуьц коммунистий авангарди лоархlам лакхбара, къахьегамех производствени дисциплина чlоагlъяра, иштта кхыдола дешаш.

Колхоза парткома шой партгрупа дакхар лархl дlахо а партгруппай хьинар айдар, производство гlулакхашта лерттlа влияни ерзийна цар болх вlаштlехьбаккхар.

Э. КАБАРДИН,
КПСС Грозненски райкома инструктор.

Къахьегамхошта политически кхетам балара В. И. Ленин ваьча дийнахь дена 100 шу дизаре сийна тlавийде социалистически декхараш тоаме кхоачашдеш пятилетка хьалхе кхоачашъен уж оарцагlбахара дукхача форманца цхьаь болча даьтig дlахоец болхлой собранеш. Парте XXIII-гlа съезд кхийтира тlахьагlа экономически реформа пайдолла хьалха болаш. Боацараш чlоагlо лакху хlара производствени пайдехьа лоархlаме бахтойза. Предприятеш дегlадоахара дуккха бокканга социальни декхарш къастара гlулакх бийш шоай хьанара тlадохаду кхест-кхесте болхлой собранеш гулъелга.

БОЛХЛОЙ СОБРАНЕШ — КЪАХЬЕГАМХОШТА ПОЛИТИЧЕСКИ КХЕТАМ БАЛАРА ШКОЛА

Предприятеш хьалхашка оттадена декхараш дукхаца. Бохза гlулакх шоайна хетача дlа-юхх дегlабоалаш болча хана болхлоша специалисташа юкъерчал доаийш. Дикаб лоац производства доал деча, кlоаргагlа кхетаду хlаравар а бlарча коллективе а юкъарча гlулакха толама хьалхара бакхтоххаме хийлар, кхоачамбоацарашца машар хургбоаца уйла чуйоссаю шийна, кхоагlдьинача хlамай, паччахьалкхен хьашта теркал а даш, мах бе хоаш хул.

Хlанз къаьстта лоархlаме да кхест-кхеста болхлой собранеш яр, цига боахама гlулакхий, дисциплина чlоагlъяра, болхлой къахьегама, вахара-лелара, салаlара хьалеш тоадара саготагlа бола проблемаш юецар. Парте политика, Центральни Комитетан Советски правительствен решенеш дlабовзийтара пайда эца база цу общественни трибунех. Укх шера дуккача предприятешка болхлой собранеш кхийчъяра, гlаштlехьахара, чакхъяккха практика lомаеш хинай. «Заводской райони предприятешка болхлой собранеш кхийчъярен чакхъяккхарен практика хьакъехьа парте райкома секретара нов. Литвинов ьича докладах лаьца парте областной комитете тlавийцна совцам тlа баттадоахе парте XXIII-ча съезда решенеш кхьаьр в еш болхлой собранеш [illegible] чакхъяккхарен КПСС Заводской райкома [illegible] лоархlам бам хилар. Кердача экономически реформаца В. И. Ленин ваьча дийнахь дена 100 шу дизаре кийчо еш хиларца дуьзадена коллективий производствени общественни вахаре болхлой боацаш чlоагlа бахха хиннаб болхлой собранеш лоархlам.

Района дукхача промышленни предприятешка кхест-кхеста хул болхлой собранеш. Цига дуьц коллективашта дукхагlа хьашт хулаш дегалаттан дола дешаш, уж ю профсоюзни комитетий перспективни планага хьежжа.

Собранешка кхийчъяра юкъеоз новаторийн коммунистически къахьегама ударникаш, специалисташ, партийни, профсоюзни, комсомольски актив. Даим тlахьожам лоаттабу тlавийца решенеш кхоачаш иштта ю а собранешка дакъа лаьцарачи ьича критически выступленеш фу дlаьд а хьожаш.

Болхлой собранешка кlоаргагlа дуьца даьннад социалистически нах дlаэо дегlаккхуварен предприятеи технически прогресса дешаш. Тераам дукхагlа тlаехийта Баьннаб Коммунистически партеи Советски правительствен лоархlамегlара решенеш дlабовзийтара.

Терхалье магарглоаш я, масала, Грозненски химически комбината, А. Шерипова цlерагlча нефтемаслозавода, парте XXIII-ча съезда цlерагlча крекинг-завода, производственно - товарни конторa, № 7 болча гlишлошъяра треста монтажни управлене, гlишлошъеча механизаци яра управлене, ГрозНИИ, «Ленин сайна баха, бола бе», «В. И. Ленин ваь 100 шу дизара кийчо еча lа вахьа дикъа», «Массава а ленински коммунистически субботника гlоне кийна дай набоаса а болхлой собранеш хьна партийни, профсоюзни организацийн бокхада кулгалдаьй практика. Цу собранешка политически доклада вьй: Грозненски химически комбината директора нов. Шилов, парткома секретара нов. Закирченко, завкома председатела Бузакова, ГрозНИИ директора нов. Дорогоченко, механизаци управлене начальника нов. Шурабурас, кхыйр.

Гаргахоьтта латтача ленински юбилейна дlадаьд района предприятешкара къахьегама хьамар. Тlа а кlнц, болхлой собранешка дийцад керда социалистически декхараш — тlаьча шера план хьана къалха — Сийлахьболчача Октябре 53 шу дизале кхоачашъе, планал совгlа промышленни продукци хьаь а 38 миллион сом ленински фонде дилла а.

Цунца цхьана, промышленностa, транспорте, гlишлошъяра дукхача предприятеш практико хьехьхоахачох, юкъарча собранешта маттел ю дакъа лоацаш кlаззига мах мара боацаш боло конференцеш а боахама активаш во кийчъю, наггахьа мара яц.

Болхлой собранеш кийчъярен чакхйоалачарен формализме цхьадола хlамаш хlанз в дlадьвадац. Уж кийчъярен чакхъяхарен боарам хlанзарча хана дадекараца ма эххара хилац цкъаза, планагlа йоацаш а устаной хинаш тализани а ю. Болхлой собранешка дуьца уттадеш дола дешаш цхьан тайнара хул, ниясса ала «Итогаш коллектива декхараш хина даи повестга а бахаш хул. Болхлой собранешка хlана а кlазига гlеттаду технически прогрессаца, кердача экономически реформа хьалашка предприятешка беча балхаца, арахецача продукцие дикалца, хlамай кхом бари тьурмат дари дукхе воаттабеча къовсамца, къахьегам lнаман ларде гlа вlаштlехьбаккхарца, хьа шера план 1970 шера 7 ноябрь кьатlакхачадаха хьовсамаш.

Дохка кхоачашъяра хилаза баргбоацача боарамга кхьайха хургйола производствени къахьегама оасарлен лакхъяра темпаш lалашъярца дуззадена дола дешаш («Грозпромстрой» треста специализированни СМУ, № 1 болча Грозненски пассажирски предприятеи, слюдяной фабрика, кхыраш).

Цхьайолча предприятей: «Чечингестрой» (нов. Липай), «Грозпромстрой» (нов. Поздняков) трестий, «Терек» яхача мебельни шу чакхйоахача фирма кулгалхоша дакъе йоацц, къаьстта а цехашка, участкашка, бригадашка хулача болхлой собранешка, политически доклада яц.

Парте областной комитета бюрос парте Заводской райкома декхарийла вьй болхлой собранеш кийчъярен чакхъяхарен практико лакха дола кхоачамбоацараш дlадаха, предприятей, организацей, учрежденей коллективай производствени общественни вахарера цар лоархlам лакхбе, КПСС политика дlабовзийтара царех пайда дикагlа эца, боцьонца йола къахьегамхошта политически кхетам балара, коммунизм хьаьъяра декхараш толаме кхоачашдара болхлой гlулакхера каки оарцагlбоаха школа в. Болхлой собранеш кийчъечен чакхйоалачен партийни, профсоюзни, комсомольски, боахама кулгалхой дукхагlа кхьалуьйза бевза. Критика самокритика ма котта дегlаккхуйла, тlавийца хиле решенеш кхоачаш иштта ю собране дакъе [illegible] даим дlадуьца дейз.

Партийнни профсоюзни комитеташ декхарийла а технически прогресса, кердача экономически реформа хьалашка предприятешка беча балха, къахьегама оасарле лакхъяра, арахеца продукци дика хилийтара, боахама ресчет юкъайоалара болхлошта, ИТР-ашта, гlулакхерча нахе моральни материальни стимуляцеш яра лоархlамагlара дешаш болхлой собранешка даим дуьца.

Парте райкома тlадиллад предприятий, министерствий, ведомствий кулгалхоша, партийни профсоюзни кулгалхоша болхлой собранешка даим политически докладаш аргйола чlоагlа по-рядок оттавйга.

КПСС обкома бюрос парте райкоми партийни комитеташ декхарийла вьй болхлой собранеш кийчъярен чакхъяхарен практика кхест-кхеста хьаьlашагlъетта. Болхлой собранешка наха ьича критически замечанешкен, цар тийнача предложенешкен хьажже администрацеца цхьана ьелда организационно - технически мероприятеш кийчъе оаш профсоюзни комитетаже уж кхоачашъергlола даьнаш царна хьалхара бехктоххаме бола наха а хьожаш.

Парте райкома, партийни профсоюзни комитеташта мегlадаьд къахьегамен производствени дисциплина чlоагlъяра дешашка болхлой собраней лоархlам дукхагlа лакхбелга, ндреш кхест-кхеста хуьцалуш хиларца лоаттабу хьовсам чlоагlбалга.

Падиллад предприятеш социально дегlаккхуваре планаш кийчъелган чакхйоалхигам, болхлой, ИТР-ай, гlулакхерча наьза низаш производствени коллективай членийн юкъара культура лакхъяра, болхлой къахьегам аттеча баккхара, цар общеобразовательни специальни знанеш лакхъяра, чуlача моттигашца уж lалашбара, школе деша даха хе йоацача берий учрежденеш дукхагlа хилийтара, общественни кхача кийчбеча предприятеи, культура бола товбара, саlоlнага вlаштlехьдаккхара тlадерзадела, иаг шера плана задани В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизара сийна тlавийца социалистически декхараши хинал хьалза кхоачашдара беррига болхлой оарцагlбоахилга, пхе шера плана заданеш кхоачашъяра хилаза баргбоацача боарамга хьежжа хургйола производство дегlайоалара къахьегама оасарле лакхъярен темпаш lалашъелга.

КПСС Малгlабика, Гудермеса горкомеш, Ленински, Старопромысловски, Наьсарен, Наурски, Сунженски, Шаьла, кхыйола районашка шоай районий предприятешка болхлой собранеш кийчъяра, вlашагlъеттара, чакхъяра практика lомайта.

О. БЕЛИЕВ,
КПСС обкома организационно - партийни балха отдела заведующи.

Одесски область. Юкъера лаьрхlача Измаильски района колхозашка хlара гектара тlара чудена гураха дийца кlа 30,9 центнер я. В. И. Ленин ваь бlаь шу дузача дена къахьегама совгlат кийчдара хьалхашта лаьрхlад укх шера хlара гектара тlара 35 центнера чуннахь доаэем кlа чуйца, дика хьийнъа баьцалдараш, комсаш, сон хьалхехе.

Сурта тlа: (аьрдехьаре аьттехьа) «Прогресс» яхача колхоза хьалха латтача бригада кулгалхо Гизиков Георгий Иванович, агроном-семеновод Смокова Лидия Николаевна, колхоза парторганизаце секретарь Новицкий Михаил Иванович хьожаш ба дlадийнача «Севостая-l» яхача кlага.

И. Пивоненко сурт.

ТАСС фотохроника.

ЛОАМАН ДАЬГlЕНАШКА

Хоза моттигаш я оаха лоамашка тхоай хьайбаш доажаде хержараш: Шаьлнит, Кела, lаи-чоже, Шванит. Ваьша чlоагlа товенний уж хlанз.

Хоза ма дий лоаман дагlенашка хьайбашта тlакхетачул дарегlа дулх доадьпа. Дlадахача шера бах тlоэла фенна дийна — 650 центнер кулгайнара дулх. Юкъерчалдахlача хlара бежана из lотlакхийттар 100 килограмм.

Укх шера кхы а дукхагlа пхийзза дага да тхо лоаман даьгlенех.

— Хаьага, хlаьта се, борша хилларга хьежжа дlа-хьа къоастадаь гурташ вlашагlа а ехха цхьа-ши шу даьнна 930 хьайба дахийтад оаха цига тхоай отделенера. Ваьша хьакагlа йола моттигаш йовзаш хьинаре къахьега lема нах ба царна lунал де хьожабьараш.

Масала, Джугутханов Джабраил шу даьгlенашка хьайбаш доажаде уж [illegible] шу [illegible] уйна хов хьайбашта мала хий мина кхоттам во [illegible] лоамашка дlаьхха уйзара йоахаш тlакхайпе [illegible] хьайла дакъа дела. Цудухьа цун гаьна бовзам хила гlерт цун новкъостий, хоь церна кхь цlе дийрхlа хlана кийча Джабраила шоашта [illegible].

Могар [illegible] а хилаш [illegible] даьсса кулгаш долаш. Дlадахача шера дийнахьи буси хlара цо [illegible] хьайбана [illegible] хlаьа 900 грамм доалл lотlакхетад. Уж хьоххамаш кхы а лакхайна [illegible] чlоагlо а из вахар [illegible] укх [illegible] шера. Цхьа-ши кlира хилла мара тхо яц из цига вахх, бакъа хьайбаш-м хувацденнад, бlарга хоадалла ойдадьннад.

— Кастта оазаргда из уж, — йоах скотника. Дlатlаьхьежача а хов соца цифра дийнахьи буси тlакхета доадл 900 граммаш тlехдолга.

Иштта шу балхаца lема ва Касумов Абдул - Васур а. Дукха хан я из тхо отделене доахан лелалеш вола. Дика скотник хиларца совхоле дlа хеза ба тхо Алиханов lайса а. Дукха ба уж, оаха фий ду хьайбаш лелалераш.

Эзача хlаманца lалашбар оаха лоам вахарах. Хьаьхе в lатехьа паьтий городокa чу хул уж селаlаш. Спецберзкаш дахийтад хьайбашта ние зарба да лара сапитара да. Вертолета туз а [illegible] хьайтад. Биеболийтеогбии оаха лоам тхоашта дарегlа дулх да ба[illegible] каш.

Хlаьта бlаьста а лаьма цига хьайбаш чаьа а дахийта дахьача дулхага хьежаш баьгlабош, уз хьайбаш лелалераш lан замадаьв. Доамъара цига киймо-лаьта тха отделене дlадахача шера, кхача боахамашта новкъостал де торо а хилар. Иштта хьайбаш lаьгра дехараш паччахьалкхенга дулх дохкара хьалхарча квартала задани тlехкхоачашъе вlаштlехьдаьлар тха. Пленах 460 центнер боагlача дlаелар 500.

Боккха теркам тlабахийтар оаха укх шера 13 мае КПСС обкома Пленумо хьайбий боахамерча гlулакхех лаьца баьча совцама. Болх [illegible] хьайбаш [illegible] лелераша. Тхоай боахаме йола осзераш, тороташ уйла тlа я кхайта [illegible] «[illegible]» тхона кхоачашдаттадола декхараш да Пленумо хьалхашка оттадаьраш.

А. ОЗДОЕВ,
«Назрановски» совхоза Гамурзиевски отделене управляющи.

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ХАЛКЪА ТlАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

ДЕБАДЕ ХЬАЙБАШ, ДУКХАГlА ДАККХА ДУЛХ

Техкача гучадаьннад, Шелковской района юрта боахама производствени управлене кулгалхоша (нн. Самарске, Антонова, Королева) «Республика колхозашкен совхозашкен дулх дукхагlа даккхара де лезарий хьакъехьа» 1968 шера 18 октябре КПСС обкома бюроси Нохч - Гlалгlай АССР Министрий Советон баь совцам кхоачашбелга во вlаштlехьдоахаш, района колхозашка доахан метта лоаттадаран цар продуктивность лакхъяран не лоагlар ца деш, фермашка доакъярий чlоагlа база хьайра, зооветправилаш кхоачашъяьба гlулакха колхозий специалисташкарен председателашкарен доагlар лаза хьа ца дехаш, хьайбей помещенеш хьалъеча. Хьайбаш леладерий къахьегам вlаштlехьбаккхарен пунах мах теларен дакъе кийслуча кхоачамбоацарашца машар беш хилар.

1968 шера 1 мае дена 1969 шера 1 май кхачалца йолча хана 6,4 процент кlезигденнад районера доахан, детта доахан 7 процент, хьакхарч — 34 процент, жа — 1,3 процент.

Боахка доахан лоарах хинна зе 224,7 эзар сом дар. Цу дакъе «Красный пахарь» яхача колхозе 51,1 эзар сом, Менжински цlерагlча колхозе 42,8 эзар сом. Укх шера 4 бетта Менжински цlерагlча, Ленина цlерагlча, «Червленский», кхыча колхозашка къе а хьакхашэ ца доалаш уре хьехка а беннаб 17,4 эзар устагlа. «Путь к коммунизму» яхача колхозе дlачуйнача 14,8 эзар кlоргах 5 эзар совгlа еннай.

Колхозий фермашкен чlоагlа тlахаю зоотехнически ветеринарни боккъонаш, къоаьам эсала лоаттабу доахан lалхара лисарцен хьайбашта хулача лазарашнеш. Во леладу сол дола доахан бакхче нахагара хьайндара гlулакх.

Лакхе белгал мел даьла кхоачамбоацараш воча оагlорахьа lаткъ дулх даккхарен паччахьалкхенга дохкарен планаш а социалистически декхараш а кхоачашдара. Укх шера 1-ча квартале дулх даккхарен паччахьалкхенга дохкарен планаш кхоачашъьаьн «Путь к коммунизму», «Красный пахарь» яхача колхозашa. Район бlарча хьайнцаче, планагlа 400 тонн доха лезаш хиннача метте, дехка дулх 380 тонн мара дац, е 1968 шера 1-ча кварталерчул 44 тонн кlезигагlа да. Хьалхарча ах шера паччахьалкхенга дулх дохкара план ерригача районе укх шера 16 май хьатlаотташ 44 процент мара кхоачашъьяьц.

Паччахьалкхенга дохкаш дола дулх во хул 1968 шера, района колхозашка доадe дlачуденнад гlийлен гетгара гlийлен 17 процент доахани 35 процент жаи; укх шера хьалхарча квартале — 13 процент доахан.

Шелковской районни халкъа тlахьожама комитето (председатель нов. Хакиев) хьакер хиза тlахайхийтан хьалхашка латта декхар кхоачашдава тlаберзабаьл хургбола вlаштlехьбахаш колхозашкен совхозашкен общественни доахан метта доаттадаран цар продуктивность лакхъяран колхозий парторганизацештех поалаепейтех новкъостал дара дакъе беш бола халкъа тlахьожама группайн постий болх.

Халкъа тlахьожама комитето района юрта боахама производствени управлене (нн. Самарский, Антонов, Королев) декхарийла вьй укх совцам тlа белгалдаь кхоачамбоацараш дlадаха. Къаьстта уйла тlайохийтийла чургlдаьа доьжадена доахан кхабара, дикагlа доаш дулх даккхарен паччахьалкхенга дохкарен заданеш шоай хинахьа кхоачашъяра.

Комитето теркаме ийцад Шелковской районни юрта боахама производствени управлене начальника нов. Г. Г. Самарске, керттерча зоотехника нов. И. А. Антонова, керттерча ветеринарни лоро нов. А. И. Королева колхозий правлеченешца цхьана буга ка илалехьа шоаш хlара фермах хьайбаш кова тlара оалхазараши сов дукха мизагlча бахьанех дейнаш хьожаргда, доахан лоарах колхозашта хинна зе бекке барий чотах кьатоххийтаргда, дулх даккхарен паччахьалкхенга дохкарен заданеш кхоачашъяра 1969 шера паччахьалкхен планаш шера районе колхозашка тlавийца социалистически декхараши кхоачашделга lалашдергда хьана денна дош.

«Республика колхозашкен совхозашкен дулх дукхагlа даккхара де лезарий хьакъехьа» КПСС обкома бюроси Нохч - Гlалгlай АССР Министрий Советон 1968 шера 18 октябре баь совцам кхоачашбара гlулакх бехктоххаме ца хеташ леладарах, общественни доахан дукха дойтарах, хьалхарча ах шера паччахьалкхенга дулх дохкара план кхоачаш во ярах Шелковской районни юрта боахама производствени управлене начальника нов. Г. Г. Самарскена выговор яьй.

Района колхозашка зоотехнически балха кулгалдо дарах, доахан леттlа ца кхабарах, лоачa кондицех дола дукха доахан паччахьалкхена дlатедарах, общественни хьайбаш дойтарах, Шелковской районни юрта боахама производствени управлене керттерча зоотехника нов. И. А. Антонова чlоагlагlа бола выговор яьй.

Балантадоо яха лазар хьакхарчашта юкъе ца даржийтара де доагlар ца дарах, районе ветеринарни служба шин леттlа вlаштlехь ца а йоаккхаш, районе колхозашкен совхозашкен доахани кoa тlара оалхазараши шоай метта латтара воча оагlорахьара lаткъарах Шелковской районни юрта боахама производствени управлене керттерча ветеринарни лора нов. А. И. Королевна бехк баьб.

Комитето Шелковской районни халкъа тlахьожама комитета (нов. Хакиев) Шелковской района колхозийн совхозийн халкъа тlахьожама группашта декхарийла вьй дулх дукхагlа даккхарен паччахьалкхенга дохкарен 1969 шера 13 мае КПСС Нохч - Гlалгlай обкома VIII-ча пленумо баьча совцамга хьежжа колхозашкен совхозашкен кийчъьа мероприятеш кхоачашъяра лоаттабу тlахьожам чlоагlбе.

Хьалха латта технологаш

Дика къахьегаш ба шоаь бетта В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаш. Мехкдаьтта чакхдаккхарен мехкдаьтта сийрда продукци арахецарен хьалхарча декада задани 102,7 процент кхоачашъяьй цар. Планал совгlа арахийна продукци иттаьш эзараш соний махьа я. Къаьстта лакха къахьегама толамаш доах укх бетта Стевычкин Николайи, Ширый Владимири керте латтача установкай коллективаша. Коммунистически къахьегама цlи лелаеча установкай технологаш бетта вlаш 109—110 процент кхоачашъеш хьабоагlа. Укх делошка кхоачашъе лерхl цар ах шера план.

В. КУЦЕНКО.
В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода экономист.

Ш И З В Е Н О

Коригов Султана цlе дика бовзаш я Малгlабика района механизаторашта. Массехк шу да цо механизированни звенона кулгалду.

— Укх шера сай коллективаца 450 гектар хьажкlаш гидуаргаши кхеоргъяр аз, — аьлар Султана «Ингушский» совхоза кулгалхошка.

Техника эшаргйа хьона, аьлча во жоп делар!

— Дикъагlа шу да са трактор хайра ремонт ца еш болх беш йолла. Хlана а цох бlубенна ца са.

Хьаккъоастадаь лаьтта эйба дахха дар, цудухьа сихха цу тlа сlоадал сонаеш макхаш а даьхар. Лаьтта бокъонца кийчдар, тlаккха денхаха дийнахь 187 гектара тlа сенараш дlадийна баьлар звено членаш. Цуд тlехьагlа хьажкlаш дlаса еза ха хьатlаьттар, 1 май хьатlоттам уж дlайийна а аьлле гидуарганашка кулитиваци е волаеалар Султан. Иштта аргlа хьетlакхачарга в ца хьежаш шиъ де дезачун хьалхе а кийчо еш ца звено кулгалхо, цудухьа сиха чакхдоах цун коллективо кхашкара балхаш. Смени нормаш кхоачашъяраx хьттар дио из бригадира Бaлхароев Идрисага. Балха хьоккхамаш дакха да, хlаьта керттера дао Султана участкера гедуаргаш дегlаярга а оасар ца хиларга я диллача боахаме этара дикагlа лаьхlа еза.

Бlарг сийрдабоал цун хьажкlай кхай тlа денача.

Коригова звено Гарданов Бамбулата звеноца кхь деланаш я. Нийъ юкъе ба цар лаьттаншта. Хlара денна лоадихочун гlулакхаш иншта дел хьажа вола церех хlоадвар. Шоайла новкъостал а хьехар а ду. Иштта шe цкъа Бамбулата участке волаш Султана бригадир культиваци каччун тlехьагlа а воавоста участке оасар долга. Цу сахьате ва кхоачамбоацар дlадахийта этар уж. Кхест-кхеста звеной доазонел дехьа а сехьа а юл цар агрегаташ. Царех иьаннийне тlо эшача хина хул хьа.

Дика къахьегарах ехда цlе вахнел хlийнхача хина шиъ каорга дlахецаш Бамбулата.

Дика дегlаенай шинна механизатора лаьтташка llайнбла культураш. Дукха ха йоацаш агронома акт оттаьй выработкеа 30 процент вални тlатохара.

Пхелагlча бригада хьалха латтача механизатораша шерра къовсам боаржабаьб Ерангроссийски хьажкlаш лелаерий социалистически нахе хьалхара моттиг яккхара. Хьй ца дехкача лаьтта хlара гектара тlара 35 центнер фуьлчъхаи 250 центнер силосе лаьрхlан хьажкlаш чуй дага ба уж.

В. ТАГУРОВ.

Грозненски ремонтно - механически завода № 1 болча цеха коллективо, товарни продуцл арахецара пхе бетта план 1,4 процент тlехкхоачашъяьй. Заданиe 101,9 процент тlехкхоачашъе а ец, планал совгlа 9 эзар сома мехьа эалоен продуцл арахийцай. Къаьстта дика къахьегарца цехе белгалваьннав коммунистически къахьегама сийлен цlе лелаю В. Вишняков. Денна норма 160—170 процент кхоачашъю нов. Вишнякова.

В. И. Ленина юбилейна дикача толамашца вокъавахх доал дезай цо.

СУРТА ТlА: гидросъемника эша цкалиндр хьлеш вола В. Вишняков. И. Плиева сурт.

АДАМИЙ ДЕГАШКА БОДА НИКЪ

И. М. БАЗОРКИН ВОЛЧА

Кенатеха арахьлина книжка писателах дlакъаст. Шен ненна доол не пул тlехьаглa. Цхьабакъла цlендение дlахадац дахь. Вахара новкъа вахина книжка дезалло санна, цуь дег чу хус во дахи, хlара аьлча цуьна я цуь сийрдаглa йола уйлаш, цу тlа да по-адамашна сала дош.

Нагахь писателан книжка нахна дегашка кхоаче, цар къовсалаш ю тlаьхе, хьар тIke хиле баржш цуь никъ, цо «санайоах керда уйлаш, тlаккха уж эргаьлле юхаера писатель волча, цар дукха керда хаттараш оттаду хьалхашка».

Цу тайпарча хаттараша холледир тхо а писатель И. Базоркин волча. «Бlаьшерений боалонгара» яха И. Базоркина роман бокххана беззмаа тlанйоад вай республике а хlаьта ниття мехка кхычара моттигашка а. Дукхача газет дешарашие хаттараш ду. «фу деш ва хlинз И. Базоркис, дlахо нахдой цо шай роман?». Из ха дахалдир тхо писатель волча, цуьна хьамаьл де.

Лоамаш... Царех бlарг ца кхетаьш кхача йиш яц Идрис волча, йоачан фле а ехкан латте я. Цо боах бена цlаглара я волча бесса гу лоамаш. Ситала кхача санна урагlдала дагlа цар кlай бовхьамаш. Церца ба писателан безам, церца дувзаденна да пуй вахар, цар гlеттаю дуь уйлаш. Цуй халкъа вахара тешаш да уж. Цар чулацаб бlаьшерений боалдии замалахь халкъо лайна бала, церна бlергабдаьнаб кердамаь замин кхаза маля. Лоамашка баьхаб, кхийнаб, лоамашкара арабаьнаб И. Базоркина ромала турпалаш...

Дог айденна хьаш Идрисe шай книжка хьакъехьа. Дукха да дешарашкара даьхна письмош. Республикера меттал мехка тайп-тайпарча моттигашкара яхьачад уж. Тайп-тайпарча къамех бола нах ба роман дийшараш, бакъда массене а дег тlара баркал йоах авторa ниття бицха дика книжка аладарах.

— Деза а деина мехе книжка тlеэхрал дезаглa фу хурга писатела, — йоах Идриса тхога письмош хьа а телаш. Са дега чlоаглa товш хулаш, бlу болитташ письмош да цхьадараш. Аь доккхал дч вайшна дезалдерина соглa, хьуча ньамех бола йаха а книжка яиц тlаьщарах.

«Iа сона бовзийтор хьай нохк, хьай халкъ, — яздир чувашски писателa А. Пейра. Из хlаро хуьлжина дагадоалар да. Шой тайпара бола къаман белгалонаш, дерригача адамий кхьаредар санна гойта карагlдьынал хьона...».

Бокххача безамца яздуроманах Пятигорскерча къамача хьхархочо Касьяненко Элеонорас: «СССР халкъий литература пробелхьах а йоаи кхьеденад» «Бlаьшерений боалонгара» яха И. Базоркина роман... Дина хьакьекхай романа тlа гlалгlайн эрсийн болхлой классовш пхьоаглo, интернационализм»...

Романа тайп-тайпара оаглонаш юкп Фрунзенски политически института вокххаглa волча преподавателa А. А. Бойкос. Цо къастта белгалдоаккх цеI.

«Романа тlара нах а lалам а бокъонца, шоаш болча бесса гу, аьнна, хет хьона, — йоах цо. — Боккха мах болаш да книжка. Цо хьагойт вай халкъий сийлахь-доккха хоттаглал. Из чlоаглa лоархlаме да дукхача къамех латтача вай вочахьалкхенна...».

Краснодарски краерча «Рассвет» яхача совхозера дена къхат яздаьр художник Кулешов ва.

«Бlаьшерений боалонгара» яха книжка дерригача дуненo деша деза,—йоах цо.—Халкъий вахар довзийтар сона книжка. Цо совбоах вахарпара, хамкъецара, Даьхенцара, дезалцара безам.

Книжка дешача хана со Гlалгlайчене вар, халкъа бела, цраз ...».

Кlезига да эрсий меттала вайнахьа дlадаха вахар дуьцаш долла литература. Цу хьакъехьа язду Ростовски пединститута физики математики кафедра заведующие Попова. «Лоамин нах дуккхаглча даькъе эбаргаш, гlоазот дийнна лела нах санна мара бовзацар. Цу тайпара бараш а хиннаб. Цхьабакъда, укх ... на тlа гlалгlай, эггара хьалха, къахьега наь ба...»

Тайп-тайпа да наха яздурu письмош. Цlаккха Идрис ца вайначар а доттаглчунта санна яхьа дуьц шоай дагарар. Писателa йоазон гоззалах, цуь стила белгалонех а яздуцар. Харьковера массехк студенто цхьана яздь ча я письмо. Цу тlа цар йоах: «...Книжка йаьшд дилча литературии меттаца. Белгалдаккха лоь тхона, цу тlа цlена эрсий литературии мотт Кавказа халкъий метта белгалонацца бувзаш хилар. Из бахьан долаш шой тайпара, вайнаха буненаьа тайпара ба книжка тlара мотт.

Книжка тlа турпалаша дlаюха бувца мотт дукха хаддаш йоах довзаш, кlоаргa, цlена ба...

Из роман СССР халкъий литература донно фонда чакагlоргда...».

Дукхачар шоай письмош тlа белгалдоаккх, «Бlаьшерений боалонгара» яхача романо хаграхоштa боккха хьетам дургхилар. Хагарзоша шоаш а яздy писателага дукха письмош. Церна юкъе ба хьона болхлой, lаламахой, студенташ, тlемахой, дешархой.

«Тха ротерча беррагаш а хlинза бац, аьнна болча моржаша дийнад хьа книжка, — яздy Базоркинга Севастополе Эскаре гlулакх деш волча вокхаглча матроса М. Костоева. Массане а кlераглa из доккха баркал сов хьона...».

Цlенча дег чура дуьц книжках Черсий-Балкхарой республикерча Шордакова яхача юртерча школа 9 классе деша вагlача Хоковова Олега. «Роман аз дешача хана Калой сай вожа лоархlар аз», — йоах цо.

Цхьанкха письмо хьтац Идриса ца дешаш, жоп ца луш. Дукхача кlамашта царна даганува аз.

Тха эттаре тlеххьарча хаттаре жоп луш, дlахоpа шай планех юкадая И. Базоркина йоах:

— Хlанз со болх бе волавенна романа шоллаглча книжка тlа. Цо чулоацаргъа йоккха никъ: Советий lаьдал доаккхача шераш-кара деш Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тlемага кхаччалца. Шоллаглча книжка тlа а хургба шоана бовзаш бола турпалаш, цар къоаглаш, мехкорий. Вешта цу тlа хургдар, — йоах Идриса вела а къежаш, — ю книжка арадаладална ха йиш яц. Шю тайпарча уйлаша воагlу со хlанз: хьалхара книжка наха ниття дезаденна тlаздеро дог урауттаду. Бlу болийт, хьабакъда дlа а дех дукха. Шоллаглa книжка дикаглa мара ногlа хила йиш яц яхила да из. Бакъде из атта дац...

Тхо къаст Идрисаяара, хамкьа тешаш толамца кхоачашбе ка йаьла-хьа, аьнна, цуьна доаца а бойхкаш. Цуь дега йоахаво хьалбизаб нер. Арахьа сийда я. Яшке хьийлача сийца, уйланга даха латтe кlай лоамаш.

А. МЯКИЕВ.

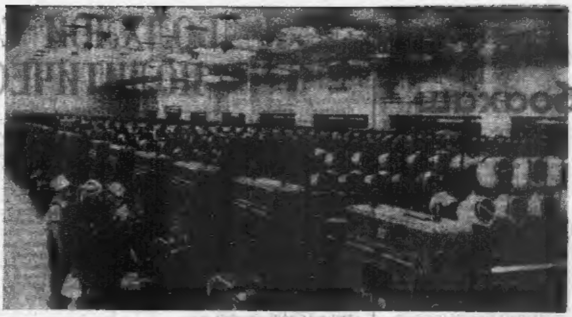

Московски область. Вай мехка боккхаглдаьх волча химически заводий даьа Клински комбината коллективо ер шу доладелча дийн план совглa арахийцад бlаьн сийрд ясний бийка продукци.

Производство хlаьнлехьа кхоачашьй къахьегама оесарм ...

Ерригсоюзни социалистически къьер сlаьтта ворхl квартала СССР-а химически промышленноста Министерства предприятени юкъе хьалхара моттиг а йоаккхаш, СССР-а Министрий Советаh ВЦСПС-ан карара пара тола ЦКе байракх сенай цуьна.

Сурта тlа: капроновее производствe крутильни цех.

В. Куеева сурт.

ТАСС фотохроника.

ЛАЬТТАН ЧЕНИЙ КЪАЙЛЕНАШ ДИКАГlА ЙОВЗА

Каст-каста тхо долча практика хул мехкдаьтта техникума студенташ. Курсовой белхаштех дипломашта материалаш язъю цар. Кислотаца обработка еча механизмех уж ниття кхет техкача, церна хайра хlана ца хоалга гучадьлар тхона. Нагахь санна lилма кlоарга довзаш веце, тlагlоалдара оеча знанеша цхьаккха пайда дургбац производствана, хlаьта цу сага шийна а яlоаглa lехьавало хул цунах. Заманкульски, Серноводски, Карабулак-Ачалхерча майдашка пи оарнегара бит азар метрага кхоачаш кlоаргача скважинашта кислотаца обработка е хала да, бурув тодара температура дахха ... Цхьабакъда йоаглача режимах ю хьабедаль нхьанкха хьоаш хилаш бахна тlа.

Нагахь санна бурув даттача зона тlоаний параметраш мийси хуле, скважина продуктивность доккхургбоаш профильтровн зона цlенъара 2—3 тонн кислото чуккийтача тоъ. Цул тlехьаглa нуьцах пайда ца боаге за мара дезац тlоаний параметраш мийса вовзалга, яйха йолга. Кислотаца обработка еш насосно-компрессорни турбаш чуккахьара мукхьоь. Уж турбаш кlезиглa мукхъоаргlоаш Сев-КавНИИ lилмахой предложенех 13 процент йолча 0,3—0,5 процент технически уротропинаца доходаьча кислотаца ю хlанз обработка. Тlаккха мехкдаьтте дикаглa аракоглa, турбаш а кlезиглa тела.

Малле дукха къахьегарах мехкдаьтта доаккхадалаавар Карабулак - Ачалхерча майда тlарча №№ 24, 117 йолча скважинаюка. Юхьара а дукха хьийга хьа а йоан, патчахьалкхена доккха зе а хулаш дlакьовла лийзар уж. Хоаш махьилара шай режимах кислота чутаккхуш тlехьаглa тlоаний лийлха моттигаш хlаши юэоду, пул тlехьаглa обработка дикаглa ю. Лаппа хаалон йолаш обработка яьчул тlехьаглa гадро хьесапе баьттаглa тlра урагlен кхобаглан лийлахо хул. Цхьабакъда из даьлинн кlезаглча тlоаний лийлха моттигаш юха а шлазкайоаглa. Тха скважинашка тlоаний лийлхача эргтени обьем йоккха хиларца кердача хlаьмагача лийлахача моттигашка солян кислота чутоксалаш, хlинц хьалха хьалха lочухийта хlалкхарча тlеэдалца хlа а йина, цуьа пайда йийца хьина еха кислота хиларда. Ихьмо моттиг лийцьдаче дикаглa пайда хоар дукха мехкдаьттес кислотаи уа эмиьсица тоаш эмульсия чутох. Шин сахьата ца йолаш 300—400 атмосферна дийлахаш 80—120 градус тlоаний йоккхал доа эмульсе. Цу юкъа гаьнна кlоарга тlоазавийха lочуяхийта йиш хул из.

Мастера Н. Н. Багрова бригада Серноводски майда тlарча № 19 йолча скважине 270 атмосфери дийлахах 30 кубически метр эмульсия 50 кубически метр яйзи чудахийтар бахьан долаш дийнан бусе хьадоаккха мехкдаьтта 10 тонн тlаккхийтар. Цхьабакъда, цу тайпара солино кислотана обработка йича хайра пайда хиланзар. Скважина обработка яккха скважина сурига агрегаташ дика хийче, турбопка манометраш уиттае еза, скважина бурува теха моттиг хиша йоала еза. Чlоаглa лоархlаме да кастаста насосани агрегаташ тlайийнача гlовнах пlензар. Уж да цlехьош обработка йича тlоаний лийлха моттигаш бlезау, цо балха ловкъарле ю.

Лаьттe дийца лоархlаме гlулакхаш торхалда деза мехкдаьттахоша. Дикаглa пайда барбоаца пагlоарахье шоай болх лелабой, производственни план кхочаьнза торвакш курьа царга.

В. ВОЛОДИН,

«Сунжанефть» НПУ ЦКРС вокккагlволa геолог.

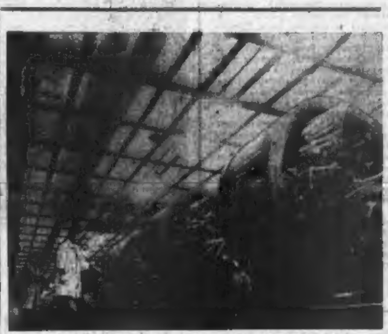

СПОРТ

ФУТБОЛИСТИЙ ЧЕМПИОНАТ

«А» классе шоллаглча группе пхьоалеглча подгрупна командий мехка чемпионата 11-ча июне хиннача матчий результаташ хьайойзийт СССР-а футбола федераце:

«Труд» (Воронеж) — «Динамо» (Ставрополь) — 1:2, «Металлург» (Липецк) — «Машук» (Пятигорск) — 3:1, «Спартак» (Белгород) — «Кубань» (Краснодар) — 0:1, «Металлург» (Тула) — «Шинник» (Ярославль) — 1:0, «Волга» (Калинин) — «Текстильщик» (Иваново) — 1:0, «Динамо» (Брянск) — «Динамо» (Ленинград) — 1:0, «Локомотив» (Калуга) — «Балтика» (Калининград) — 0:0.

(ТАСС).

* * *

ПРОФСОЮЗИЙ СПАРТАКИАДА

Хlанз вай республике дlахьоа йолча профсоюзий IV-ча спартакиада нах довар фоналыи яхьаш хилар кlорамдийнахь. Спартакиаде дакъа лоацача хlара спортивни обществa ятт-итт сагар цу яхьашка.

Тlаглертта къовсамаш лаьттар чемпиона цlи яккхара «Буревестника» «Труда» обществай спортсменашта юкъе. Цига котъьнар «Буревестника» команда.

* * *

Ножч-Гlалгlайчен профсоюзий IV-глча спартакиада шоа дийнахь хиння езача атлетика яхьаш а чакхьейнай. Цу спорта тайпах спортивни обществашта юкъе спартакиада чемпионаш хилар «Труда» спортсменаш, хlаьта физически культура коллективашта юкъе «Старогрознефть» НПУ команда.

Спорта цу тайпа а тайпан котбьинарашта Нохч-Гlалгlай облсовпрофа дипломаш делаь.

* * *

ФУТБОЛ

«Динамо» стадионе дукха ... «Терек» «Урожай» футболий командай ветераний матчага хьажа. «Терек» команда юкъе бар О. Коломыц, СССР-а спорта мастераш Х. Демидов, Б. Кашников, Г. Середников. кхьбараш а.

Дlадоладелча дена чакхдалалга сигълоаме хьаьр из дlаттаглкхетар. Счет 12:5 йолаш «Терека» ветеранаш котбаьлар.

О. НИКОЛАЕВ.

МЕХКДАЬТТАХОШТА НОВКЪОСТАЛА

Ленински къахьегама вахта дlахьош ба «Старогрознефть» НПУ транспортни контора нахкъаш дехкача бригада болхлой. Юбилейна кийчо еча укх шерча хано укх дч царна айленача хьнарца къахьегаш, баха тlа леаха толамаш даха. Иштта токкама бурув даттача Хаян-Корт майдарча № 80 йолча скважинага бода балластови никъ графиках йоаглача хенал хьа ди хьалхаглa болла lистебахьдар бригада болхлой. Хьалхаглa, къахьстта йовгаш йолча хана хале дар машинашта босаглa хьалтlа а юлаш из скважина йолча еха.

Мел хала lалама ха оттарал хlанз цlалле хала дац машинашта босаглa хьалтlайоалаш. Шоай из къахьегама толам баьчча сийлахь йоккхача юбилейна хетаю нахьъаш деккараша. Белгалбаха боаглa ва никъ чакхбоаккхаш кхьчаона хьоккам телаш хьникаре къахьийтарш. Уж ба бульдозерист Мусхаджиев Товъ, коммунистически къахьегама ударник яха сийдола цlи долаю тракторист коммунист Лазаров Алексей, грейдерист коммунист Егоров Павел. Ден норма 140—150 процент кхочашйора царех хlораш.

Царел дукха тlехьа ца бусаш хьинаре къахьегаш чакхбаьлар автогрейдерист Колосов Виктор.

Хаян-Корт майде токкама бурув теха керда хьалхеш даттача № 63 йолча скважинага бода никъ булаш ба нахкъаш дехкараш. Графиках йоаглча хенал масехк ди хьалхаглa йистебоала лоргl цар. Хlаьта цар шоай доа кхоачаш ца деш моттиг нийсъенна.

А. ТИЩЕНКО.

ПАРИЖЕ ХИННА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ПАРИЖ, 14 июнь (ТАСС). Вьетнамах лаьца йоь сагlорахьача делегацей официальни диканша самаолийналье хугlинира пресс-конференция. Шай французски кхьча массийв журналисташта.

Къулбехьан Вьетнама Республика Ханна йола революционни правительство хьнар исторически юндалони хьгалонашкахьа хола ясмол да вьетнамски халкъо шай сийдола кхоане, наргlато, лоlам, машао бахьан долаш лоаттабеча къовсаме, хьакхийкадир цу правительства делегацие официальни викало Зьонг Динь Тхао. Дуьнен обществейность ди тlехь дукхаглa тап, США-я сайгонски администрации агрессивни тlемен политика цхьанкха прогресс йоацаш хьайоаглa Вьетнамах йола машаре переговораш дlахьъара тlабозаь хилараx.

Зьонг Динь Тхао хьакхайкадир, Къулбехьан Вьетнама Республика Ханна йола революционни правительство дукхача махкаша хlинзе а бакъъь тlаийна хилар.

Бухсонаш Зьонг Динь Тхао хьакхайкадир, вьетнамски халкъа викалаша Вьетнама проблемаш Къулбехьан Вьетнам мукъаьмкхара Къамаш фронта предложеней лаьда тlа кхиара навъкъаца къоаштара Парижерча переговораша приунт мел дола хlама дергхьор. Цуьна цхьана вьетнамски халкъо вlахо а лоаттабергба агрессиа дукъалара къовсам.

Вьетнама Демократически Республика правительства официальни викало Нгуен Тхань Ле хьакхайкадир вьетнамски халкъа вахаре хиннача лоархlамеча событена Къулбехьан Вьетнама Республика Ханна йола революционни правительство хьаьра ше чlоаттlа раьла хилар.

Вьетнаме машар оттабара новкъостал де «лаи» аьнна ДРВ-ен Къулбехьан Вьетнама Республика Ханна йола революционни правительства бехке е беннабо шоаш къамаьлаш леча хана США-я сайгонски администраци деаегшай викалаш.

Доазол дехьара

ДИЗЗА А ЗАКОНАГIА А ДОЛА IАЬДАЛ

БЕРЛИН, 14 июнь (ТАСС). Къулбехьан Вьетнама Республика Ханна йола революционни правительство бакъъь тlаоца лаьрхlах Германски Демократически Республика Министрий Совето, хоий бу АДН агентство. Цу хьакъехьа хоам бир ГДР Министрий Совета Председатела Вилли Штофа.

Вилли Штофа белгалдьаккхар ГДР правительства бакккхача цу гlано империализмаца дуьхьала кхьана лоаттабеча къовсама никна а мехка юкъера деттаглала гlулакхаш хетlадоаладара керда торонаш хьахулийтаргхилар.

ПРАГА, 14 июнь (ТАСС). ЧССР правительства бакъъь тlаийцар Къулбехьан Вьетнама Республика Ханна йола революционни правительство, хьакхайдаьх посольствай бовраме цуьна дипломатически гlулакхаш тасса йиш ше хилар. Цу хьакъехьа селхан укхаза, ЧТК агентства яхачох хоам бир ЧССР МИД Паччахьалкхен секретара В. Плескота ЧССР-ерча НФОЮВ пассазарча викалга.

БРАЗЗАВИЛЬ, 14 июнь. (ТАСС). Конго (Браззавиль) правительства бакъъь тlаийцай Къулбехьан Вьетнама Республика Ханна йола революционни правительство.

Къулбехьан Вьетнама Республика Ханна йола революционни правительство йе официальни бакъъь тlаоцаш хилар МНР правительства хьакхайкадаш йола телеграмма дхьайтай МНР Министрий Совета Председатела ю. Цеденбала Къулбехьан Вьетнама Республика Ханна йолча революционни правительства Председатела Хюинь Тан Фата цlераглa.

Къулбехьан Вьетнама Республика Ханна йола революционни правительство бакъъь тlаийцай ниттa Болгаре, Венгре, Югославе.

(ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАЦКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА. Кошлбосалехьарча Чехе гуттаьчнай дукха кlор болла моттиг. Массехк миллион тонн кlор бола цига. Кlоарга а доалаш 40 метр, кlорай тlоаьина доаха кийд цудухьа вlаштlехьадерга хьайийлача хьисапе цигара кlор бакъха.

СУРТА ТlА: Вассеберга «Шкорма» яха кlор беккха йоккхаглйолла моттиг.

ЧТК—ТАСС сурт.

ШКОЛА ЙИСТЕЛЬАККХАРАШТА...

Гаьна дац школа хьа баьйнараш шоай сакъердание гулдурбола ди.

Цу тlехьарча деша къаьстта чlоаглa кийчу школера мехкарий. Юхьаца товгболаш коута тийсбе а беза, хозаглa йола туфлеш харжа а еза, куцалахьа йола коч кийчье а еза...

Кlадах, лепсан доалдача гатах, дарегlча хьанех коч йича мегаргъа. Кlадах еш йола коч эзаш долаш хила еза. Кlадаш кийцарашта дагадоийтаргда вай хlай бос болча кlадашца цаган е дазожа эзаш хозаглa товш хилар. Кlай бос—пал хиина laш дийла дьынача бийсана эттача сакъердаме тlаккхача коча. Тоа бесса, сигал бесса, баьццар, кхьна тайпара бесаш хилиш а е мегаргъа коч.

Хlанз тов юкъах тlехкар а хьерчаш, шера дух а долаш ю коч. Хоза тов схьладаш а йолаш, хоборал долаш е плиссе йолаш ю коч. Нагахьа санна дегl тоала кеп дика йоаш дале, бlарччача кlадах, шаьра хьань хила мегаргъя коч, духагара кlезиг-дукха шер а йолийташ, юкъагара чу а эзаш. Лоаца пхьеш долаш а из доавам а е мегаргъа коч.

Дийнa даьча эттача сакъердаме доахаш коч-костюм е жакетаца коч юкха а мегаргъа. Жакет лоаца хул юкъата кхоачаш е ахангахьа кхачаьлла хаьа тlа lотlа а йоалаш, юкъагара кlезигдукха чухьекха а йолаш, из шера тlехкар долаш хила-а йиш я. Кач хьашт доача, тайпара хила мегаргба: юхабилла, маймиган хьекха, уралаттаи, кач йоадача гаьний хьесапе дега, йоккха йоалаш кхалиган яьха, кагий эlнамака, цхьарал бедда, плиссе тавашш, эзаш дийнка. Кочаца ховргйолча беса кlезиг-дукха кхалиташ уиттае мегаргъа. Кочана хоза тоанглта эlа йоаккхаш кхалиташ уиттаеш, е бант, брошь е эзаш долаш даь шера тlехкар. Хоза тов пхьарал боаккхаш даь догамаш, коча бесага хьежжа эпасона лентана егача. Цхьабакъда, сов дукха хогамаш даь цlоче якка мегаргъаш коч. Сов тlехдаьккха доавам хала деза бажаьа.

Ф. ШУКАЕВА,

художник-модельер.

«Сельская жизнь» яхача газета тlара.

1800 совглa тайпа провод арахьш «Камкабель» яхача пермски заводо. Предприяте продукци Советски Союза дукхача горошкрей юкъа, иттенга кхаччалца йолча доазал дехьарча мехкадакон йоца.

Укх шера массехк тайпа кабель хьабеяга ц lалаттlехьадаккхаь декхарийла а заводa коллектив. Предприяте хьанш я постоянни тока 400 а, 750 а эзар вольти переменни тока 50 эзар вольти напряжени йолча электропередачай линешта лаьрхlа комплексни кабельни устройствош. Цул совглa эргаьхьа тоаеш я пластмассови изоляци йолчен даьттаца хьалбизачен 200 эзар вольт напряжена долча кабелий конструкцеш.

Сурта тlа: завода цхьан цехера высоковольтни кабеланта изоляци еча участке.

В. Котляков сурт.

ТАСС фотохроника.

ХАОТТАМ

Тахан республике гlоален Грозне кхоччалуш мозраш а йолаш, йоачал а йоайна ха хила тарлу, малхбоалехьера гlаьххьача бозаме, цхъаза чlоаглa, республика къилбоседа - малхбузехьарча районашка геттаре чlоаглa мух лекхаргба. Фегаьа температура республике гlолла 25—30, Грозне 27—29 градус йоахал йолаш хургя.

16-ча июнера 21 июне кхаччалца хувналуш мохкаш а йолаш цхьан юкъа догlа а далхаш, лостамаш хувлаш, лаьглo, гlаьххьача бозаме кхоачаш мух а хьекхаш ха хила тарлу. Фегара температура бийсанна 10—15, дийнна 22—27 градус йоахал йолаш хила мег.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Ладувгlа, хьажа

17 июнь

РАДИО

6.30 — Нохч-Гlалгlайчен лаьттаделадарю (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Аркадий Островски назмаш. 8.45 — «Киномеханик» яха очерк. 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къона тlехье» (гlалгlай меттала). 16.20 — Кхалнахьа Совета йоахонаш (нохчий меттала). 16.30 — Партийни болхлочун трибуна (гlалгlай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала). 17.00 — Моттигерча авторий произведенеш. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 17.45 — «Дин космоси» яха атеистически темах йола беседа (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.20 — Юртарча клубе (гlалгlай меттала). 19.05 — Телевизионни кердахоамаш (нохчий, эрсий меттала). 19.30 — Брупеллези цуьна къовсам лоаттабара де дезараш (гlалгlай меттала). 19.40 — Сахьташ, секундаш. 19.50 — Шоана, бераш. 20.00 — Дуьнен-халкъашта юкъера обозрени. 20.10 — Кинохроника (нохчий меттала доаких). 20.30 — Передачай программа. 20.35 — «Седина» яха художественни фильм.

18 июнь

РАДИО

6.30 — Нохч-Гlалгlай лаьттаделадарю (гlалгlай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачай программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Дагестански назмаш. 8.45 — «Лопина ордел лелаер» яха радиоочерк (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къона тlехье» (нохчий меттала). 16.20 — Юрта йоахаме къахьегамхошта доле концерт. 16.45 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.30 — Телевизионни кердахоамаш (гlалгlай, эрсий меттала). 18.55 — Ялтй йоахо ма (нохчий меттала). 19.10 — Технически информацин вестник. 19.30 — Музыкальни комеде Ставропольски театра спектакль. Перерываглa дуьнен халкъашта юкъера обозрени а кинохроника а.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-66; редактора зам.—3-39-11; бекктохкама секретара—3-34-38; партийни вахарел, культурел, промышленностел отделий—3-42-30; юрта боахамел письмойи отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-66; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — ...

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революции проспект. 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05142. Заказ № 2678.